

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
2. กระบวนการรับรู้
3. โครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
5. สภาพทั่วไปของอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2537: 659) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ชอบ ชอบใจ พึงใจ สมใจ จุใจ

หลุยส์ จาปาเทศ (2533: 8) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความต้องการ (need) ได้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมาก็มีความสุข สัมผัสได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออก

อัมพร เจริญชัย (2536: 25) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งที่สนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เป็นการลดความเครียดทางด้านร่างกายและจิตใจ หรืออาจเป็นสภาพของความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีความสุขความสดชื่นเอมใจ ตลอดจนสร้างทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามความพอใจในการปฏิบัติต่อสิ่งนั้น

มณีวรรณ ต้นไทย (2533: 66-69) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจหลังการได้รับบริการว่า เป็นระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการได้รับบริการในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

- 1) ด้านความสะดวกที่ได้รับ
- 2) ด้านตัวเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ
- 3) ด้านคุณภาพของบริการที่ได้รับ
- 4) ด้านระยะเวลาในการดำเนินการ
- 5) ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ

สุพล ธนุรักษ์ (2540: 27) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจคือ ความรู้สึก ความคิดเห็นในลักษณะเชิงบวกของบุคคล เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการ หรือได้รับสิ่งตอบแทนที่คาดหวังไว้

พนิดา โวทานัง (2542: 18) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง เป็นความคิดหรือทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งใดในลักษณะเชิงบวกของบุคคล โดยแสดงออกถึงความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ สุขใจ ให้ค่าและเห็นค่าต่อสิ่งนั้น หรือเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากบุคคล ได้รับการตอบสนองในสิ่งนั้นที่ต้องการได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ญาติ นาคนพงษ์ (2543: 27) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของบุคคลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

Wolman (1973: 384) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกเป็นสุขเมื่อสิ่งที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้เป็นผลสำเร็จ (goal) ตามความต้องการ (want) หรือตามแรงจูงใจที่อยากให้เป็น (motivation)

จากความหมายของความพึงพอใจที่ได้กล่าวมาแล้วจึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลในด้านบวกที่จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1.2.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

Maslow อ้างถึงใน กิ่งพร ทองใบ (2551: 11) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of need theory) ซึ่งสาระสำคัญของทฤษฎีนั้นสรุปได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการไม่สิ้นสุด ความต้องการจะทำให้เกิดแรงขับ (drive) เพื่อตอบสนองความต้องการ สิ่งใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ต้องใช้อีก แต่จะต้องการในลำดับที่สูงขึ้น

Maslow อ้างถึงใน บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2543: 83) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 กลุ่ม และได้จัดเป็นขั้น ๆ หรือเป็นระดับ (hierarchy of human needs) เมื่อคนพอใจหรือบรรลุความต้องการในขั้นแรกแล้วจะแสวงหาความต้องการในขั้นถัดไป

1) *ความต้องการอยู่รอด (survival needs)* ความต้องการในระดับพื้นฐานที่สุดมักเรียกว่าความต้องการด้านร่างกาย (physical needs) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ร่างกายมนุษย์ต้องการเพื่อความอยู่รอดเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย สิ่งที่ต้องการได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม อากาศหายใจ การขับถ่าย การหลับสนอน ที่พักอาศัย เป็นต้น

2) *ความต้องการความปลอดภัย (security needs)* เป็นความต้องการที่จะป้องกันตนเอง หรือต้องการความปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ บางครั้งเรียกว่า safety needs

3) *ความต้องการทางความรักและการเข้าพวกเข้าหมู่ (affiliation needs)* ในขั้นนี้คนเราต้องการความรักจากคนอื่นและเข้าพวกเข้าหมู่กับเขาได้ หรือเป็นสมาชิกของสังคม บางทีเรียกว่า love and belonging needs

ความต้องการ 2 ขั้นแรกเกี่ยวข้องกับธรรมชาติทางชีววิทยาของมนุษย์ ในขั้นที่ 3 เป็นความต้องการความรักจากคนอื่น เป็นเรื่องทางสังคม ไม่มีใครสนองความต้องการนี้ได้ด้วยตนเอง เขาต้องการกลุ่มทางสังคม ซึ่งสามารถเป็นสมาชิกได้ และกลุ่มนี้ก็ยอมรับเขา ความต้องการในขั้นต่อไปคือขั้นที่ 4 ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน

4) *ความต้องการการยกย่อง (esteem needs)* อาจเรียกว่า การเป็นที่ยอมรับนับถือ (recognition needs) หรือการยกย่องในตัวเองจะมีอยู่มากนั้นน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับประเมินของคนอื่น ๆ ถ้าบุคคลไม่ได้รับการยอมรับนับถือโดยกลุ่มทางสังคมเขาก็ไม่ค่อยหวังเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้มากนัก กล่าวอีกนัยหนึ่งความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือในระดับที่สูงกว่า 3 ขั้นแรกของความต้องการ คนเราจะต้องการการยกย่องสรรเสริญก็ต่อเมื่อความต้องการ 3 ขั้นแรกเป็นที่พอใจแล้ว

5) *ความต้องการทำให้เป็นจริงตามที่ปรารถนา (self-actualization needs)* ความต้องการขั้นสูงที่บุคคลต้องการทำในสิ่งที่ตนมีศักยภาพที่จะเป็นหรือจะทำได้ให้เป็นจริงขึ้นมา เพื่อให้ตนมีความพอใจอย่างสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มาสโลว์กล่าวว่า “คนเราสามารถเป็นอะไรได้ เขาก็ต้องเป็น” เป็นเรื่องปกติที่เห็นความต้องการขั้นนี้มักแสดงออกในกลุ่มศิลปินและกลุ่มบุคคลอื่นที่ทำงานสร้างสรรค์

1.2.2 ทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factor Theory) Frederick Herzberg

Shelly (1975: 252 - 268) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีความพึงพอใจไว้ว่าเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยความรู้สึกสองแบบของมนุษย์คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ

1) ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ และความสุข มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน และระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้เรียกว่า ระดับความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองในระดับหนึ่ง เมื่อเกิดความต้องการบุคคลจะตั้งเป้าหมายเพื่อให้บรรลุความต้องการ ความพึงพอใจของบุคคลจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพและลักษณะส่วนบุคคล

2) สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจของมนุษย์ได้แก่ทรัพยากร (resources) หรือสิ่งเร้า (stimuli) ความพอใจจะเกิดได้มากที่สุด เมื่อมีการจัดทรัพยากรที่มีอยู่อย่างถูกต้องเหมาะสม สภาพแวดล้อมทางกายภาพก็เป็นทรัพยากรของระบบความพึงพอใจอันหนึ่ง ดังนั้น การออกแบบสภาพแวดล้อม คือ การตัดสินใจว่าควรจัดทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอยู่อย่างไรให้เกิดความพึงพอใจ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความพึงพอใจของมนุษย์จะเกิดขึ้นก็เมื่อบุคคลนั้นได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการ และความพึงพอใจของบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและลักษณะของบุคคล ซึ่งเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการแล้วย่อมมีความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นไป กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองในขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงได้ ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านร่างกายอย่างเพียงพอแล้ว บุคคลนั้นย่อมแสวงหาความต้องการที่สูงขึ้นไปอีก เพื่อให้ตนเองบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตนเองปรารถนา

1.3 ระดับความพึงพอใจ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2543: 130) ได้อธิบายว่า ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) ความพึงพอใจที่ตรงกับความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกยินดีมีความสุขของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่ตรงกับความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าไปใช้บริการของธนาคารแล้วได้รับการบริการที่รวดเร็ว จะทำให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจต่อการบริการ

2) ความพึงพอใจที่เกินความคาดหวัง เป็นการแสดงความรู้สึกปลาบปลื้มใจหรือประทับใจของผู้รับบริการ เมื่อได้รับการบริการที่เกินความคาดหวังที่มีอยู่ เช่น ลูกค้าไปติดต่อธนาคารแล้วปรากฏว่าพนักงานให้การต้อนรับด้วยรอยยิ้มพร้อมกับอัธยาศัยอันดี คอยช่วยเหลือและ

ให้คำแนะนำอย่างไม่รู้สึกรู้สึ หรือบางทีพนักงานสามารถจำชื่อลูกค้าได้ จะทำให้ลูกค้ารู้สึกประทับใจและอยากกลับมาใช้บริการอีก

1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

พิภพ อุดม อ้างถึงใน สุทธิชาติ อำมาตย์หิน (2543: 21) ได้อธิบายว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกของผู้รับบริการอันเป็นผลมาจากการประเมินเปรียบเทียบสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับกับสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับการบริการในแต่ละสถานการณ์ของการบริการที่เกิดขึ้น ซึ่งความรู้สึกนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้หลายระดับตามปัจจัยแวดล้อมและเงื่อนไขในแต่ละครั้งได้ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้รับบริการมีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1.4.1 ผลลัพธ์บริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับการบริการที่มีคุณภาพและระดับการให้บริการตรงกับความต้องการ ความเอาใจใส่ขององค์การบริการในการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยความสนใจในรายละเอียดของสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

1.4.2 ราคาบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการขึ้นอยู่กับราคาค่าบริการที่ ผู้รับบริการยอมรับหรือพิจารณาว่าเหมาะสมกับคุณภาพตามความเต็มใจที่จะจ่าย (willingness to pay) ของผู้รับบริการ ทั้งนี้เจตคติของผู้รับบริการที่มีต่อราคาค่าบริการกับคุณภาพของการบริการแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันออกไป

1.4.3 สถานที่บริการ การเข้าถึงการบริการได้สะดวกเมื่อลูกค้ามีความต้องการย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการ ทำเล ที่ตั้ง และการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าจึงเป็นเรื่องสำคัญ

1.4.4 การส่งเสริมแนะนำบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดขึ้นได้จากการได้ยินข้อมูลข่าวสารหรือบุคคลอื่นกล่าวขานถึงคุณภาพของบริการไปในทางบวก ซึ่งหากตรงกับ ความเชื่อที่มีอยู่ก็จะรู้สึกดีกับบริการดังกล่าว อันเป็นแรงจูงใจให้มีความต้องการบริการตามมาได้

1.4.5 ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการ/ผู้บริหารการบริการและผู้ปฏิบัติงานบริการล้วนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจทั้งสิ้น ผู้บริหารการบริการที่วางนโยบายการบริการโดยคำนึงความสำคัญของลูกค้าเป็นหลัก ย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย เช่นเดียวกับผู้ปฏิบัติงานบริการ พนักงานบริการที่ตระหนักถึงลูกค้าเป็นสำคัญจะแสดงพฤติกรรมบริการและสนองบริการที่ลูกค้าต้องการด้วยความสนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการ

1.4.6 สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ลูกค้าซึ่งมักชื่นชอบสภาพแวดล้อมของการบริการ

ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารสถานที่ ความสวยงามของการตกแต่งภายใน การแบ่งจัดสถานที่ เป็นสัดส่วนตลอดจนการออกแบบวัสดุเครื่องใช้ในการบริการ

1.4.7 กระบวนการบริการ วิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ประสิทธิภาพของการจัดระบบการบริการส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ลูกค้ามีความคล่องตัวและสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยนั้นมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวพันกัน ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากตัวผู้ให้บริการเอง การบริการที่มีคุณภาพโดยการเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการ ความสะอาดสบาย ความสะอาดของสถานที่ให้บริการ และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

1.5 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะหนึ่งลักษณะใด ซึ่งบุญเรียง ขจรศิลป์ (2529: 53) ได้เสนอว่า เทคนิคของ Likert เป็นแบบหนึ่งที่สามารถใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ การสร้างประโยคหรือข้อความเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องการวัด โดยกำหนดหัวข้อให้เลือกซึ่งโดยทั่วไปกำหนดไว้ 5 หัวข้อ เมื่อวัดทัศนคติในประเด็นต่าง ๆ ครบทุกประเด็นก็นำคะแนนที่ได้ในแต่ละประเด็นมาหาค่าเฉลี่ยเป็นค่าทัศนคติ และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2524: 178) ได้กล่าวไว้ทำนองเดียวกันว่า วิธีการของ Likert นั้น สามารถวัดทัศนคติได้อย่างกว้างขวางกว่าแบบอื่น ๆ และสามารถวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่อง และให้ค่าความเที่ยงตรงสูง

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2529: 137) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่ง ซึ่งทัศนคติหรือเจตคติเป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรงแต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้โดยทางอ้อมได้ โดยวัดจากความคิดเห็นของบุคคลที่ต้องการจะศึกษาแทน ฉะนั้น การวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัดด้วย อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น

สาโรจน์ ไสยสมบัติ (2534: 39) กล่าวว่า ความพึงพอใจต่อการบริการจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการให้บริการขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคล ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจต่อการบริการจะกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ คือ

1.5.1 การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการขอร้องหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัดแสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือเป็นคำตอบโดยอิสระ โดยคำถามที่ถามอาจจะถามถึงความ

พึงพอใจในด้านต่าง ๆ ที่หน่วยงานกำลังให้บริการอยู่ เช่น ลักษณะของการให้บริการ ระยะเวลาในการให้บริการ พนักงานที่ให้บริการ เป็นต้น

1.5.2 การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ นับเป็นวิธีการที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากอีกวิธีหนึ่ง

1.5.3 การสังเกต เป็นวิธีหนึ่งที่จะให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ โดยวิธีสังเกตจากพฤติกรรมทั้งก่อนมารับบริการ ขณะรอรับบริการ และหลังจากรับบริการ เช่น การสังเกตกิริยาท่าทาง การพูด สีหน้า และความถี่ของการมารับบริการ เป็นต้น การวัดความพึงพอใจด้วยวิธีนี้จะต้องกระทำอย่างจริงจัง และมีแบบแผนที่แน่นอน จึงจะสามารถประเมินถึงระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ ซึ่งการวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือแม้กระทั่งการสังเกต ก็เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจ แต่การจะเลือกใช้วิธีไหนควรคำนึงถึงความเหมาะสม และผู้วิจัยต้องมีความรู้ความสามารถหรือเทคนิคพิเศษเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

1.6 หลักการและแนวทางในการบริการเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ

การเข้าร่วมโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 นับเป็นการให้บริการอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลได้ และมีนักวิชาการหลายคนได้เสนอหลักการในการบริการไว้ ดังนี้

กุลชน ธนาพงศ์ อ้างถึงในประธาน พูลเวช (2550: 12) กล่าวว่า หลักการให้บริการที่สำคัญมี 5 ประการ คือ

1) **หลักความสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลเป็นส่วนใหญ่** คือ ประโยชน์และบริการที่องค์การจัดให้นั้น จะต้องตอบสนองความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่หรือทั้งหมด มิใช่เป็นการจัดให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ มิฉะนั้นแล้วนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์สูงสุดในการเอื้ออำนวยประโยชน์และบริการแล้ว ยังไม่คุ้มค่ากับการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วย

2) **หลักความสม่ำเสมอ** คือ การให้บริการนั้น ๆ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอมิใช่ทำ ๆ หยุด ๆ ตามความพอใจของผู้บริการหรือผู้ปฏิบัติงาน

3) **หลักความเสมอภาค** คือ การบริการที่จัดนั้นจะต้องให้แก่ผู้มาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียม ไม่มีการใช้สิทธิพิเศษแก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในลักษณะต่างจากกลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัด

4) **หลักความประหยัด** คือค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการบริการจะต้องไม่มากเกินไปจนเกินกว่าผลที่ได้รับ

5) **หลักความสะดวก** คือ การบริการที่จัดขึ้นจะต้องไปในลักษณะปฏิบัติได้ง่าย สะดวกสบาย สั้นเปลืองทรัพยากรไม่มากนัก ทั้งยังไม่เป็นการสร้างภาระยุ่งยากใจแก่ผู้ให้บริการ หรือผู้ให้บริการมากเกินไป

ชูวงศ์ ฉายะบุตร อ้างถึงในประธาน พูลเวช (2550: 12) ได้เสนอหลักการในการบริการเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ มีดังนี้

- 1) **ความถูกต้องของเอกสาร** ผู้ให้บริการควรเขียนอย่างถูกต้อง ลายมือสวยงาม
- 2) **ระยะเวลาการรับบริการ** บางกรณีอาจลดขั้นตอนให้ง่ายเข้า ใช้เวลาน้อยลงโดยการจัดลำดับก่อนหลังอย่างยุติธรรมและให้บริการอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว
- 3) **ความสะดวกจากระบบงาน** ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มารับบริการทราบว่า จะต้องนำหลักฐานใดมาบ้าง มีป้ายบอกงานที่ชัดเจน
- 4) **ความสะดวกจากอาคารสถานที่** จัดที่นั่งรอ ช่องทางเดิน แสงสว่าง
- 5) **บุคลิกภาพของผู้ให้บริการ** การพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน ยิ้มแย้ม แจ่มใส
- 6) **วิธีปฏิบัติงานของผู้ให้บริการ** ต้องมีความกระตือรือร้น และให้ความสำคัญต่อบุคคลที่มาติดต่อ

กันยวัฒน์ ตรีสุคนธ์ อ้างถึงในประธาน พูลเวช (2550: 13) ได้กล่าวถึง Developing Skillful Services ว่าการบริการคือการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ โดยผู้ให้บริการต้องตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการอย่างเป็นที่พึงพอใจ ทั้งนี้โดยอาศัยปัจจัยเสริมอื่น ๆ เช่น ความสะดวกสบาย อรรถาศัยไมตรี เป็นสิ่งที่ทำให้การบริการนั้นเป็นที่ประทับใจของผู้รับ “การบริการอันน่าประทับใจ” เป็นหัวใจในการดึงดูดลูกค้า จึงขอแนะนำหลักการบริการที่ดี ดังนี้

- 1) **บริการด้วยความรวดเร็ว** ผู้มาติดต่องานไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ย่อมต้องการที่จะให้ งานที่ตนมาติดต่อนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หากไม่มีข้อจำกัดใด ๆ ผู้ให้บริการควรให้บริการด้วยความรวดเร็วและตรงต่อเวลา
- 2) **บริการด้วยความถูกต้อง** การให้ข้อมูลแก่ผู้มาติดต่อหรือการให้บริการใด ๆ ต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้มารับบริการและถูกต้องต่อความเป็นจริงของหน่วยงานนั้น ระวังการให้ข้อมูลหรือการบริการที่ผิดพลาด อันจะก่อให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนซึ่งต้องมาแก้ไขภายหลัง

3) *บริการด้วยน้ำใจ* หากเป็นงานในหน้าที่โดยตรงจะต้องช่วยเหลือผู้มาติดต่อด้วยความเต็มใจยิ่ง แต่หากมีใช้งานในหน้าที่ของตนก็ควรแจ้งให้ทราบว่าจะติดต่อที่ไหน และต้องบริการด้วยความเอาใจใส่ อธิษาศัยดีและมารยาทงาม

4) *บริการต่อทุกคนเท่าเทียมกัน* ทุกคนล้วนอยากให้ตนเองได้รับการบริการมากที่สุดและดีที่สุด แต่ไม่อยากจะตนเองต้องประสบกับบริการที่ไม่ยุติธรรม ดังนั้นจะอย่างไรให้ผู้มาติดต่อทุกคนได้รับการบริการที่ยุติธรรมทั้งปริมาณและคุณภาพที่เฉลี่ยเท่าเทียมกัน แต่ขณะเดียวกันก็สามารถรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติที่ดีเหนือคนอื่น

โดยสรุป ความพึงพอใจในการบริการ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติทางบวกของบุคคลต่อการบริการที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้มีหน้าที่ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่งทำให้บุคคลมีความสุขและสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้นได้ ซึ่งหัวใจสำคัญของการบริการประกอบด้วย การให้บริการด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การบริการด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง ความสะดวกสบายของสถานที่ ความเอาใจใส่ของผู้ให้บริการ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี โดยความพึงพอใจในการบริการนี้จะทำให้การใช้บริการที่เพิ่มขึ้นและยาวนาน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจสามารถนำไปกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยนำมากำหนดเป็นตัวแปรตามได้ ดังนี้ ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านการเตรียมการก่อนการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ด้านการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ด้านการตรวจสอบและการประกาศ และด้านการออกไปรับรองผลการขึ้นทะเบียน

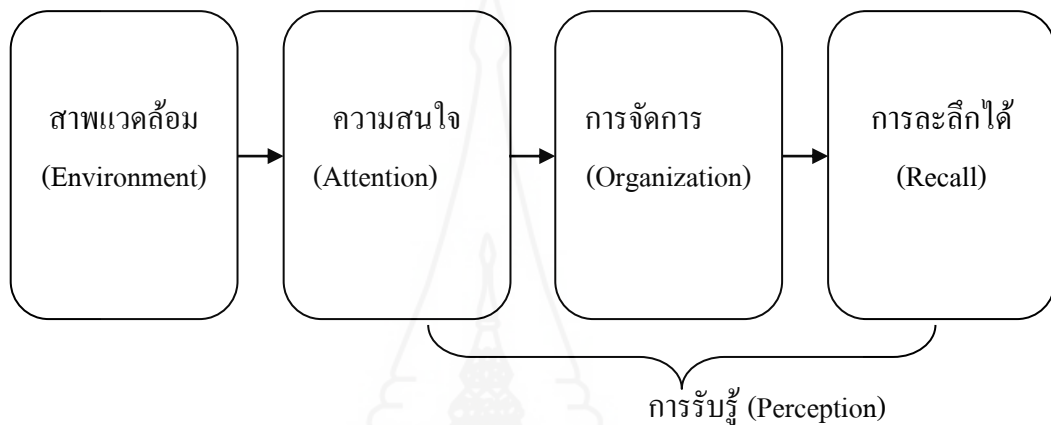
2. กระบวนการรับรู้

2.1 ความหมายของการรับรู้

เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2540: 6 - 7) อธิบายว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการในการเลือกรับ การจัดระเบียบ และแปลความหมายของสิ่งเร้าที่บุคคลเห็นหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วยสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ

กันยา สุวรรณแสง (2540: 34) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมายสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัสแล้วเกิดความรู้สึกหรือรู้ความหมายว่าเป็นอะไร

Robbin (2003: 124) กล่าวว่า การรับรู้ (perception) หมายถึง กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลจัดระบบหรือตีความสิ่งที่ประสาทสัมผัสได้ เพื่อให้ความหมายให้กับสภาพแวดล้อมของสิ่งนั้น ๆ ส่วน Wagner and Hollenbeck (2005: 72) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลเลือก (select) จัดการ (organize) เก็บ (store) และรับ (Retrieve) ข้อมูล ซึ่งมีกระบวนการสำคัญดังแสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กระบวนการรับรู้

ที่มา : Wagner, J.A. and Hollenbeck, J. R. (2005) *Organizational Behavior : Securing Competitive Advantage* (5th ed.). Cincinnati, OH : South - Western

จากความหมายของการรับรู้สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้ใช้ประสบการณ์หรือประสาทสัมผัสแปลความหมายสิ่งที่ได้สัมผัสมาว่าสิ่งนั้นคืออะไร ซึ่งการแปลความหมายของแต่ละบุคคลนั้นอาจแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการรับรู้ ทักษะคิด และกระบวนการต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

2.2 กระบวนการของการรับรู้

โดยส่วนใหญ่แล้ว คนเรามักมีความเชื่อในประสาทสัมผัสของตนเองในบางครั้ง อาจทำให้เกิดความเชื่อว่สิ่งที่สัมผัสหรือรับรู้ คือ ความเป็นจริง (reality) ความเชื่อในลักษณะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ โดยเฉพาะกรณีการที่สิ่งรับรู้และความเป็นจริงของวัตถุมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งจะนำไปสู่โอกาส ที่จะเกิดความเข้าใจผิด ความสับสน และความขัดแย้งในองค์การ (Wagner and Hollenbeck 2005: 72) ในขั้นตอนแรกของกระบวนการรับรู้ คือ ความสนใจ เอาใจใส่ (attention) เป็นขั้นตอนที่ข้อมูลทั้งหมดถูกรอง ดังนั้น จะมีบางส่วนผ่านเข้ามาในระบบ ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเพราะเนื่องจากข้อมูลใดที่ไม่ได้ผ่านการกรอง ก็จะไม่ได้อีก

นำเข้ามาสู่การตัดสินใจ แม้ว่าข้อมูลที่ผ่านมาการกรองในขั้นตอนแรกแล้ว แต่ข้อมูลที่เข้ามายังมีจำนวนมหาศาล ดังนั้น ขั้นตอนของการจัดการ (organization) จะทำหน้าที่จัดการกับข้อมูลจำนวนมหาศาลและสลับซับซ้อนให้มีความง่ายขึ้น ภายหลังที่ข้อมูลต่าง ๆ ถูกจัดการให้ง่ายขึ้นข้อมูลดังกล่าวก็จะถูกจัดเก็บและดึงข้อมูลออกมาใช้ ซึ่งในบางครั้งข้อมูลบางส่วนอาจมีการสูญหายไปบ้าง ในกระบวนการจัดเก็บและการดึงข้อมูล

กัณยา สุวรรณแสง (2540: 129) เสนอว่า กระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision Making)

กระบวนการรับสัมผัส (Sensation) เป็นบันไดขั้นแรกของการรับรู้ และหลังจากได้ข้อมูลจากอวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 ก็จะเกิดการเกินไปเสียเบ้านามาตีความ (Interpret) อันเป็นบันไดขั้นที่สองของการรับรู้ ถ้าสิ่งเร้าบางเกินไปก็จะไม่เกิดการรับสัมผัส และสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีมากมายรับรู้ได้บางอย่างเท่านั้น การที่จะรับอะไรได้นั้นมีตัวแปรหลายตัวกำหนด ตัวแปรหนึ่งคือระดับความไวของความรู้สึก (Sensory Threshold)

กระบวนการของการรับรู้ มีลำดับดังนี้ มีเครื่องเร้ามาเร้าปลายประสาทเกิดการสัมผัส (Sensation) เกิดมีอาการแปลสัมผัส และมีเจตนา (Connation) ที่จะแปลสัมผัสนั้น การแปลสัมผัสเกิดขึ้นในสมอง สิ่งที่เคยพบเห็นมาแล้วย่อมจะประทับอยู่ในสมอง เมื่อได้รับสิ่งเร้า สมองที่จะทบทวนกับความรู้สึกลึกที่มีอยู่เดิมว่า สิ่งเร้า นั้นคืออะไร

ผู้รับสัมผัสจะต้องแปลความหมายของการสัมผัสออกมา โดยอาศัยประสบการณ์เดิม การแปลความหมายของความรู้จากการสัมผัสเรียกว่า การรับรู้ (Perception) ดังนั้นการรับรู้จึงเป็นผลของความรู้เดิมบวกกับการรับสัมผัส เมื่ออวัยวะรับสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วส่งไปที่สมองเกิดการคิด การเข้าใจ เกิดการรับรู้ สมองจึงส่งคำสั่งไปยังอวัยวะมอเตอร์ให้แสดงปฏิกิริยาตอบสนอง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากร่างกายได้รับสิ่งเร้านั้น ๆ โดยอาศัยความคิด ความเข้าใจ ประสบการณ์ และบางครั้งก็กระทำออกโดยอารมณ์ปะปนไปด้วย ในทางจิตวิทยาเรียกว่า “พฤติกรรมที่มีความมุ่งหมาย” การรับรู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดการรับรู้ได้ต้องประกอบด้วย

1) มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ (Stimulus) เช่น รูป รส กลิ่น เสียง

2) ประสาทสัมผัส (Sense Organs) และความรู้สึกสัมผัส เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง

3) ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส

การรับรู้ นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การรับรู้ที่ถูกต้องจึงจะส่งผลให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า กระบวนการรับรู้ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างความเข้าใจ การคิด การรู้สึก ความทรงจำ การเรียนรู้ และการตัดสินใจหรือการตอบสนอง ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นย่อมประกอบด้วย 3 ประการ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเร้าที่เข้ากระตุ้น ความรู้สึกที่เกิดจากประสาทสัมผัส และการแปลความหมายจากการรับรู้โดยอาศัยประสบการณ์ความรู้ของบุคคล

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

การรับรู้เป็นเพียงตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการรับรู้ของคนเราจะเป็นอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมา การรับรู้ไม่ใช่ระบบเครื่องยนต์ ฉะนั้นการรับรู้ของคนแต่ละคนจึงอาจแตกต่างกันได้ เนื่องจากความแตกต่างทางอายุ เพศ สถิติปัญญา ประสบการณ์ สถานการณ์ ความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันออกไป (เทพนม เมืองแมนและสวิง สุวรรณ, 2540: 6) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลที่น่าสนใจ ดังนี้คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ คุณสมบัติภายในของบุคคล เช่น ความต้องการหรือแรงขับ คุณค่า ความสนใจ และประสบการณ์เดิม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การรับรู้เป็นสภาพทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับจิตวิทยาทางสังคม และพฤติกรรมเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ต้องผ่านกระบวนการรับรู้และกระบวนการรับรู้จะเกิดขึ้นเมื่อร่างกายรับสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ผ่านมาจากประสาทสัมผัสไม่ว่าจะเป็นทางการเห็น การได้ยิน ฯลฯ และเกิดการแปลความหมายและตีความการสัมผัสออกมาในรูปการกระทำ ความรู้สึก แนวคิด ความรู้ความเข้าใจตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเอง โดยอาศัยคุณสมบัติภายในของบุคคลและภายนอกบุคคล รวมทั้งประสบการณ์เดิม ถ้าไม่มีความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมก็จะไม่มีการรับรู้ จะเป็นเพียงการสัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น การรับรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามเพศ อายุ สถิติปัญญา ประสบการณ์ ฯลฯ การรับรู้ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการรับรู้ สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในประเด็นแหล่งรับรู้ของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลที่เกิดจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงระดับของการรับรู้ข้อมูล

3. โครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ

3.1 ความเป็นมาของโครงการ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555: 1-17) รัฐบาลได้มอบหมายให้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด เพื่อออกใบรับรองให้เกษตรกรที่มีความประสงค์นำไปแสดงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมโครงการตามนโยบายของรัฐ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคของกรมส่งเสริมการเกษตรจะต้องยึดหลักเกณฑ์และวิธีการขึ้นทะเบียนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างเคร่งครัด โดยศึกษาให้เข้าใจอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถขึ้นทะเบียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัดกุม ในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องตรงกับความเป็นจริง

วัตถุประสงค์ของการขึ้นทะเบียน

- 1) เพื่อให้มีฐานข้อมูลฐานเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ที่ถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ ครอบคลุมทุกจังหวัด
 - 2) เพื่อออกใบรับรองให้เกษตรกรใช้เป็นหลักฐานแสดงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมโครงการตามนโยบายของรัฐ
- ขั้นตอนในการดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 มีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

3.2 การเตรียมการก่อนการขึ้นทะเบียน

- 1) ประชาสัมพันธ์ ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรรับทราบขั้นตอน และการเตรียมหลักฐานประกอบการยื่นขอขึ้นทะเบียนให้ครบถ้วน
- 2) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจระดับจังหวัด และคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบล เพื่อปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้
 - (1) ติดตามความก้าวหน้า และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ รวบรวมข้อมูล
 - (2) ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ เพื่อให้การขึ้นทะเบียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง
 - (3) แก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้การดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจเป็นไปตามแผน

(4) สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ เพื่อให้การขึ้นทะเบียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และตามระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการของรัฐ

3) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบล เพื่อปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

(1) ตรวจสอบข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจของเกษตรกร ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในคู่มือการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

(2) แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจของเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

(3) ร้องทุกข์กล่าวโทษบุคคลที่เจตนาแจ้ง และหรือรับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ทำให้รัฐเกิดความเสียหาย

(4) ให้มีอำนาจแต่งตั้งกรรมการ หรือคณะทำงานเพิ่มเติมในการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบล

(5) รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการติดตามการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจระดับจังหวัด ในกรณีที่เกิดการแจ้งและรับรองขึ้นทะเบียนไม่ตรงกับความเป็นจริง

4) ให้สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด จัดทำแผนปฏิบัติงานในการรับขึ้นทะเบียนการทำประชาคม และการออกใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปิดประกาศที่ว่าการอำเภอตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรทราบแผน ชนิดเอกสาร ขั้นตอนการขึ้นทะเบียน การประชาคม อย่างทั่วถึงก่อนการขึ้นทะเบียนไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์

5) เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ชี้แจง ทำความเข้าใจหลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนแก่เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ปฏิบัติงานการขึ้นทะเบียนถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.3 เงื่อนไขในการขึ้นทะเบียน

คุณสมบัติของเกษตรกรผู้มีสิทธิขึ้นทะเบียน

1) เกษตรกรต้องมีสัญชาติไทยเท่านั้น

2) เกษตรกรต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว และขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก. 01) กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้ว และกรณีที่เกษตรกรไม่สามารถมาขึ้นทะเบียนด้วยตนเองได้ ให้มอบอำนาจให้สมาชิกในครัวเรือนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียน ทบก. 01 เป็นผู้ขอขึ้นทะเบียนแทน

(หากข้อมูลใน ทบก.01 ไม่เป็นปัจจุบันให้ปรับปรุงข้อมูลการเกษตรให้เป็นปัจจุบันก่อนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ)

3) เกษตรกรต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในผลผลิตที่เก็บเกี่ยว (ผู้มีกรรมสิทธิ์ในผลผลิตหมายถึง ผู้ที่ลงทุนและดูแลการเพาะปลูกพืชที่ขอขึ้นทะเบียนด้วยตนเอง)

4) เกษตรกรต้องทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจตามที่แจ้งขอขึ้นทะเบียนในรอบปีการผลิตที่กำหนด

5) เกษตรกรจะต้องเดินทางมายืนยันหรือแจ้งขึ้นทะเบียนด้วยตนเอง ณ สถานที่ที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงปลูกกำหนด

6) เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเรียบร้อยแล้ว จะต้องติดตามกำหนดการประชาคม และเดินทางมาเข้าร่วมประชาคมด้วยตนเอง

พื้นที่ที่เกษตรกรสามารถนำมาแจ้งขอขึ้นทะเบียน เกษตรกรสามารถแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามพื้นที่ปลูกจริง และแยกแปลงตามชนิดพืช วันเวลาการปลูก และวันเก็บเกี่ยว ทั้งนี้ เกษตรกรแต่ละครอบครัวสามารถขึ้นทะเบียนได้แปลงละ 1 ครั้งต่อรอบการผลิต

1) พื้นที่ที่ทางราชการออกเอกสารสิทธิ์ให้ รวมทั้งหนังสืออนุญาตจากหน่วยงานที่มีสิทธิ์ในที่ดินให้เข้าทำประโยชน์ ได้แก่

(1) โฉนดที่ดิน (น.ส.4) หนังสือสำคัญแสดงสิทธิ์การถือครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

(2) น.ส.3/น.ส.3 ก./น.ส.3ข.

(3) ส.ป.ก.4-01 หนังสือแสดงสิทธิ์การทำเกษตร (ยกเว้น ส.ป.ก.4-01 ข เป็นเอกสารสิทธิ์ที่ออกในที่ชุมชนไม่สามารถทำการเกษตร, ส.ป.ก./ สร.5ก. มิใช่เอกสารสิทธิ์) ซึ่งผู้มีชื่อในที่ดิน ส.ป.ก. และเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 และเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ ส.ป.ก. มีสิทธิ์ยื่นขึ้นทะเบียนเท่านั้น แต่อนุโลมให้ คู่สมรส บุตร ของเจ้าของพื้นที่ ส.ป.ก. ขึ้นทะเบียนได้ ในกรณี queเจ้าของพื้นที่ ส.ป.ก. เสียชีวิต สิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ในที่ดินได้แก่ ทายาทโดยธรรม ซึ่งจะต้องดำเนินการแจ้งต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเพื่อโอนกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตราที่ 39

(4) ก.ส.น. หนังสือแสดงสิทธิ์ที่ดินทำกินในเขตนิคมสหกรณ์

(5) น.ค.3 หนังสือให้เข้าใช้ประโยชน์ในนิคมสร้างตนเอง

(6) ใบจอง (น.ส.2) หนังสืออนุญาตให้เข้าใช้ที่ดินเป็นการชั่วคราว

(7) ส.ค.1 หนังสือแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดินเปล่า

(8) ส.ท.ก. 1ก หรือ ส.ท.ก. 2ก หนังสือแสดงสิทธิ์ที่ดินทำกินในเขตป่าสงวน ส.ท.ก. 1ก ต้องมีอายุไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันออก จนถึงวันที่มาขอขึ้นทะเบียน

(9) โฉนดตราจอง

(10) ตราจองที่ได้ทำประโยชน์แล้ว

(11) ในกรณีที่เช่า แต่ผู้เช่าไม่มีสัญญาเช่า เนื่องจากผู้ให้เช่าไม่ทำสัญญาเช่า และหรือไม่ได้มอบสำเนาเอกสารสิทธิ์ให้มาใช้เป็นเอกสารประกอบการขึ้นทะเบียน ให้ผู้เช่ากรอกข้อมูลรายละเอียด ชื่อ-นามสกุลผู้ให้เช่า สถานที่ตั้งแปลงพร้อมทั้งหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ในที่ดินโดยการเช่า ซึ่งผ่านการรับรองโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการหมู่บ้าน หรือสมาชิก อบต. หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล (สบกต.) หรือคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเป็นผู้รับรอง สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ ผู้นำชุมชนหรือผู้นำเกษตรกรที่ได้รับการมอบหมายจากเกษตรเขตเป็นผู้รับรอง การลงลายมือชื่อผู้ รับรองต้องลงลายมือชื่อรับรองพร้อมระบุตำแหน่งต่อหน้าเจ้าหน้าที่ที่รับขึ้นทะเบียน ในวันขึ้น ทะเบียนเท่านั้น โดยผู้รับรองจะลงลายมือชื่อในแบบไว้ล่วงหน้าไม่ได้ นอกจากนี้ต้องมีการรับรอง ของเกษตรกรแปลงข้างเคียงเป็นพยาน

(12) พื้นที่ผ่นผ่นให้เข้าทำประโยชน์เป็นการชั่วคราว ได้แก่ พื้นที่ที่ทาง ราชการยังมีได้ออก เอกสารสิทธิ์ให้เกษตรกรถือเป็นเจ้าของ เช่น พื้นที่ทหาร พื้นที่รอบเขื่อน อ่างเก็บ น้ำในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน ที่สาธารณประโยชน์ในเขตเทศบาล/สุขาภิบาล ตำบล หมู่บ้าน ฯลฯ ผ่นผ่นให้ขึ้นทะเบียนได้แต่ต้องมีหนังสืออนุญาตจากหน่วยงานที่มีสิทธิ์อนุญาต อนุญาต ให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์เป็นการชั่วคราว อย่างไรก็ตามหากเกษตรกรไม่มีหนังสืออนุญาตเข้าทำ ประโยชน์ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกำกับ ดูแลการรับจำนำข้าวระดับจังหวัด พิจารณา ตามควรเป็นกรณีไป โดยต้องระบุชื่อเกษตรกร ระยะเวลาที่เข้าทำประโยชน์ซึ่งครอบคลุม การ เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ที่รับขึ้นทะเบียนพร้อมทั้งจัดทำผังการใช้ที่ดิน ขอบเขตจำนวน พื้นที่ที่อนุญาตให้ชัดเจนเป็นระบบโดยเครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่เชื่อถือได้ เพื่อ ไม่ให้เกิดการขึ้นทะเบียนซ้ำซ้อน การขึ้นทะเบียนเกินพื้นที่ปลูกจริง การอ้างสิทธิ์ และการบุกรุก เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

พื้นที่ที่ทางราชการไม่ออกเอกสารสิทธิ์ ให้เกษตรกรรายเดิมที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ในปี 2552/53 มีสิทธิ์ขึ้นทะเบียน โดยต้องขึ้นทะเบียนไม่เกินพื้นที่ที่เคยขึ้น ทะเบียนในปี 2552/53 เท่านั้น (ไม่สามารถใช้หนังสือการรับรองการทำประโยชน์ มาขอใช้สิทธิ์การ ขึ้นทะเบียน) ไม่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรรายใหม่ที่เพาะปลูกในพื้นที่นอกเหนือที่ทางราชการออก เอกสารสิทธิ์หากไม่มีหนังสืออนุญาตจากหน่วยงานให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่

สำหรับ ภ.บ.ท. 5 หรือเอกสารการเสียภาษีบำรุงท้องที่ที่ออกโดย อบต. หรือเทศบาล ไม่ถือว่าเป็นเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพราะมิใช่เอกสารแสดงการครอบครองที่ดินตามกฎหมาย ในการขึ้นทะเบียนที่ผ่านมาพบว่ามีการใช้ใบ ภ.บ.ท. 5 มาขึ้นทะเบียนซ้อนกับเอกสารสิทธิ์ หรือแจ้งพื้นที่ปลูกเกินจริง ดังนั้นจะนำมาใช้เป็นหลักฐานในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ไม่ได้

พันธุ์พืช

มันสำปะหลังสามารถขึ้นทะเบียนได้ทุกพันธุ์ (ไม่รวมพันธุ์ระยอง 2 และพันธุ์ 5 นาที) และต้องมีอายุนับตั้งแต่วันปลูกถึงวันเก็บเกี่ยวไม่น้อยกว่า 8 เดือน

ตารางที่ 2.1 แสดงระยะเวลาการดำเนินการและสิทธิ์การขึ้นทะเบียนของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

กิจกรรม	ระยะเวลา
1. การปลูก	-
2. การเก็บเกี่ยว	1 ตุลาคม 2555 – 30 กันยายน 2556
3. การขึ้นทะเบียน	1 มิถุนายน 2555 – 28 กุมภาพันธ์ 2556
4. การประชาคม	15 มิถุนายน 2555 – 15 มีนาคม 2556
5. การออกใบรับรอง	15 มิถุนายน 2555 - 31 มีนาคม 2556

3.4 ขั้นตอนการขึ้นทะเบียน

เกษตรกรรายเดิมที่เคยแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจแล้ว ในปีที่ผ่านมา ไม่ต้องกรอกแบบขึ้นทะเบียนใหม่ แต่ต้องมาแจ้งความจำนงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการ และปรับปรุงข้อมูลการปลูกให้ถูกต้องในรอบปีที่ประกาศขึ้นทะเบียน ดังนี้

1) สำนักงานเกษตรอำเภอ เรียกพิมพ์แบบปิดประกาศยืนยันการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ซึ่งเป็นข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรเคยแจ้งขึ้นทะเบียนและผ่านประชาคม ในปีที่ผ่านมาปิดประกาศของที่ว่ากล่าวอำเภอในชุมชนของเกษตรกร โดยประชาสัมพันธุ์ให้เกษตรกรตรวจสอบข้อมูลการขึ้นทะเบียนของตนเอง และเกษตรกรรายอื่น ตามประกาศดังกล่าว พร้อมแจ้งกำหนดการวันนัดหมายการลงชื่อยืนยันสิทธิ์การขึ้นทะเบียนการปรับปรุงข้อมูลและการขึ้นทะเบียนเกษตรกรรายใหม่ก่อนวันนัดหมายเพื่อให้เกษตรกรรายเก่ามายืนยันแก้ไขข้อมูลไม่น้อยกว่า 7 วันทำการ

2) ในวันยื่นขึ้นทะเบียน สำนักงานเกษตรอำเภอเรียกพิมพ์แบบยื่นขึ้นทะเบียนทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 เจ้าหน้าที่จะต้องชี้แจงหลักเกณฑ์ เงื่อนไข การขึ้นทะเบียนการแก้ไขข้อมูลตลอดจน ปิดป้ายประกาศ และแจ้งให้เกษตรกรทราบถึงความผิดและบทลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา หากเกษตรกรแจ้งข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ หรือรับรองข้อมูลอันเป็นเท็จให้เกษตรกรรับทราบก่อนการรับขึ้นทะเบียน

3) เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนและเกษตรกรผู้รับรองข้อมูลยื่นบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อแสดงตนในการยื่นขอแก้ไขข้อมูล

4) ผู้รับแจ้งขึ้นทะเบียนให้เกษตรกรตรวจสอบข้อมูลในแบบยื่นขึ้นทะเบียนทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ว่าจะปลูกพืชนั้นตามที่เคยแจ้งหรือไม่ หากต้องการแก้ไขเพิ่ม/ลด เนื้อที่ ชนิดพันธุ์ ให้ชี้แจงข้อความเก่าแล้วลงข้อมูลใหม่ให้ตรงกับการผลิตของเกษตรกรที่แท้จริง การระบุวันที่ปลูกและวันที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยว จากนั้นให้เกษตรกรลงชื่อกำกับทุกจุดที่มีการแก้ไข พร้อมทั้งลงลายมือชื่อรับรองตัวเอง และให้เกษตรกรแปลงข้างเคียงรับรองข้อมูลดังกล่าว

5) ให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านหรือปลัด อบต. หรือ ผู้นำชุมชน ตรวจสอบข้อมูลและรับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรทำแบบยื่นขึ้นทะเบียนทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

6) ในกรณีที่เกษตรกรรายเดิม แต่เพิ่มแปลงปลูกในพื้นที่ใหม่ให้กรอกแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 เฉพาะแปลงใหม่ พร้อมแนบเอกสารสิทธิ์ในที่ดินหรือหนังสือสัญญาเช่า ฯลฯ เช่นเดียวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกรรายใหม่ (แปลงเดิมดำเนินการตามข้อ 4.)

ทั้งนี้ ขอให้เจ้าหน้าที่ตั้งข้อสังเกต สอบถามเกษตรกรว่าแปลงที่ขอขึ้นทะเบียนเพิ่มนั้น ในปีที่ผ่านมาได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างไร และผู้ใดใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว เพื่อจะได้ตรวจสอบเปรียบเทียบกับข้อมูลเกษตรกรรายที่ถูกอ้างถึง มิให้ขึ้นทะเบียนซ้อนในพื้นที่เดียวกัน เอกสารประกอบการขึ้นทะเบียน (ให้รับรองสำเนาและนำฉบับจริงมาแสดง) เอกสารที่ใช้ในการขึ้นทะเบียน มีดังนี้

- 1) บัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับจริงและสำเนา)
- 2) ทะเบียนบ้าน (ฉบับจริงและสำเนา)
- 3) ทะเบียนเกษตรกร (ทบก.02)
- 4) เอกสารที่ใช้ที่ดิน (ฉบับจริงและสำเนา)

เกษตรกรรายใหม่

1) ผู้ดำเนินการรับคำร้องขึ้นทะเบียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอ ที่รับผิดชอบพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานการรับขึ้นทะเบียน และเป็นผู้มีอำนาจลงนามในช่องเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนในแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

2) วิธีการขึ้นทะเบียน

(1) การกรอกข้อมูลตามแบบ ทพศ.3 ตามชนิดพืช เกษตรกรเป็นผู้กรอกข้อมูลด้วยตนเอง หรือให้บุคคลอื่นที่เกษตรกรไว้ใจเป็นผู้กรอกข้อมูลให้ ตามแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรับขึ้นทะเบียนจะกรอกข้อมูลให้เกษตรกรไม่ได้ เจ้าหน้าที่จะต้องอ่านทวนข้อมูลที่ได้จดลงในแบบขึ้นทะเบียนให้เกษตรกรรับทราบ จึงให้เกษตรกรลงลายมือชื่อ หรือประทับลายนิ้วมือ ต่อหน้าเจ้าหน้าที่เพื่อรับรองความถูกต้องของข้อมูลที่ได้แจ้งไว้ ณ วันที่รับขึ้นทะเบียนเท่านั้นจะลงลายมือชื่อก่อนไม่ได้ พร้อมทั้งจะต้องมีลายมือชื่อเกษตรกรแปลงข้างเคียงที่ขอขึ้นทะเบียน และผู้นำชุมชนที่รู้ข้อมูลของเกษตรกรให้เป็นผู้รับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรด้วย โดยเจ้าหน้าที่จะต้องแจ้งถึงบทลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย มาตราที่ 137 มาตราที่ 267 และมาตราที่ 341

(2) กรณีที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยวพืชที่ขึ้นทะเบียนในแปลงไม่พร้อมกัน ให้แยกขึ้นตามระยะเวลาการปลูกและการเก็บเกี่ยว

(3) กรณีมีเอกสารสิทธิ์หลายฉบับ ให้ขึ้นทะเบียนเป็นแปลง ๆ ตามชนิด และระยะเวลาการปลูกการเก็บเกี่ยวพร้อมกันเป็นแปลง ๆ ไป ทั้งนี้ในพื้นที่รวมต้องไม่เกินพื้นที่ที่ระบุในเอกสารสิทธิ์

(4) เจ้าหน้าที่ผู้รับขึ้นทะเบียนมอบสำเนาแบบขึ้นทะเบียน ฯ ให้เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนเก็บรักษาเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการขอใบรับรองผลการขึ้นทะเบียน ฯ รายแปลง เมื่อผ่านขั้นตอนการตรวจสอบและประกาศผลการรับรองการขึ้นทะเบียน ทั้งนี้ สำเนาเอกสารที่ใช้ประกอบการขอขึ้นทะเบียนให้รับรองสำเนาถูกต้องพร้อมเซ็นชื่อกำกับและเขียนข้อความ “เอกสารนี้ใช้เฉพาะการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เพื่อเข้าร่วมโครงการตามนโยบายของรัฐ”

(5) เกษตรกรต้องเข้าร่วมประชาคม เพื่อรับการตรวจสอบข้อมูล และแสดงตนด้วยตนเองเท่านั้น

เอกสารประกอบ (ให้รับรองสำเนาและนำฉบับจริงมาแสดง)

ก. บัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับจริง และสำเนา)

ข. ทะเบียนบ้าน (ฉบับจริง และสำเนา)

ค. ทะเบียนเกษตรกร (ทบก.02)

ง. และหรือภาพถ่ายแปลงปลูกพืชที่ขึ้นทะเบียนพร้อมเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนแปลงนั้น โดยผู้ขึ้นทะเบียนจะต้องลงลายมือชื่อข้างหลังภาพ และระบุวัน เดือน ปี ที่ถ่ายภาพดังกล่าว ทั้งนี้ ความจำเป็นในการใช้ภาพถ่ายเป็นหลักฐานประกอบการขึ้นทะเบียน ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบลตามสถานการณ์และสภาพพื้นที่

จ. เอกสารสิทธิการใช้ที่ดิน (ฉบับจริง และสำเนา)

3) สถานที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

(1) สำนักงานเกษตรอำเภอที่เป็นที่ตั้งของแปลงปลูก

(2) สถานที่ที่สำนักงานเกษตรอำเภอนัดหมาย

กรณีเกษตรกรไม่สามารถเดินทางไปขึ้นทะเบียนตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย และมีความประสงค์ขอขึ้นทะเบียน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ให้ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอนั้น ๆ หรือ เกษตรอำเภอเป็นผู้รับขึ้นทะเบียน แต่ต้องเดินทางมาแจ้งขอขึ้นทะเบียนด้วยตนเองไม่ควรเกิน วันเวลาที่สำนักงานเกษตรอำเภอนัดหมาย ประชาคม โดยถือเป็นหน้าที่ของเกษตรกรที่จะต้องติดตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด ทั้งนี้ หากเกษตรกรมาขอขึ้นทะเบียนหลังการประชาคมโดยไม่มีเหตุอันควร ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบโดยการประชาคมได้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบล พิจารณาวិธีการตรวจสอบเกษตรกรรายนั้น ๆ เป็นการเฉพาะ ซึ่งถ้าตรวจสอบแปลงปลูกแล้วไม่พบว่าปลูกในพื้นที่ที่ขอขึ้นทะเบียนให้ถือว่าเกษตรกรหมดสิทธิการขึ้นทะเบียน

3.5 ขั้นตอนการตรวจสอบ

1) ผู้ดำเนินการตรวจสอบ ดำเนินการตรวจสอบตามวิธีการตรวจสอบทุกขั้นตอนโดยคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบล ซึ่งประกอบด้วย

(1) ปลัด อบต. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจาก ปลัด อบต. เป็นประธานกรรมการ

(2) กำนัน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจาก กำนัน เป็นรองประธานกรรมการ

(3) ผู้ใหญ่บ้าน เฉพาะในหมู่บ้านที่มีเกษตรกรขอขึ้นทะเบียน เป็นกรรมการ

(4) เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรรมการ

(5) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ

(6) สามารถแต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น

เขตเทศบาล องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบประกอบด้วย ปลัดเทศบาล ผู้แทนศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล (สบกต.) เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ประธานคณะกรรมการชุมชน เกษตรหมู่บ้าน และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบตำบลเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนประธานให้คณะกรรมการเป็นผู้คัดเลือก และให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

กรุงเทพมหานคร องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบประกอบด้วยผู้แทนศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล (สบกต.) เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ประธานคณะกรรมการชุมชน เกษตรหมู่บ้าน หรือเกษตรกรที่ได้รับมอบหมายโดยเกษตรเขต และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบตำบลเป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนประธานให้คณะกรรมการเป็นผู้คัดเลือกและให้เกษตรกรุงเทพมหานครเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

2) วิธีการตรวจสอบ

(1) ตรวจสอบเอกสาร ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการขอขึ้นทะเบียน เช่น เอกสารแสดงตน เอกสารแสดงสิทธิในที่ดินของเกษตรกร เช่น เอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือเอกสารสิทธิที่ทางราชการให้การรับรอง เช่น โฉนด (น.ส.4), น.ส.3, น.ส.3ก, น.ส.3ข., สปก.4-01 , ส.ค.1, ก.ส.น. , นค.3, ส.ท.ก. , โฉนดตราจอง และตราจองที่ได้ทำประโยชน์แล้ว หรือเอกสารการเช่าที่ดิน หรือหนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์ของผู้มีสิทธิในที่ดิน การตรวจสอบเอกสารนอกจากการตรวจสอบถูกต้องครบถ้วนของเอกสารสิทธิในที่ดินที่มาขึ้นทะเบียนแล้วต้องตรวจสอบความสัมพันธ์ของจำนวนพื้นที่ที่ทำการเกษตรที่แจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) ว่ามีพื้นที่สอดคล้อง ตรงตามที่ได้เคยแจ้งไว้หรือไม่

เอกสารสิทธิประเภทต่าง ๆ ทั้ง น.ส.1-3 , ใบหยียบย่ำ ใบจอง เป็นเอกสารสิทธิที่ได้ออกให้ราษฎรเป็นการชั่วคราวเมื่อหลายสิบปีก่อน โดยไม่มีการออกเพิ่มเติม ประกอบกับในปัจจุบันกรมที่ดินได้เร่งออกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรที่ถือเอกสารต่างๆ ข้างต้นเป็นจำนวนมาก เกษตรกรส่วนใหญ่จะนำเอกสารสิทธิดังกล่าว ไปขอออกโฉนดที่ดิน (น.ส. 4) เมื่อเกษตรกรไปรับโฉนดที่ดินแล้ว สำนักงานที่ดินจะเรียกเก็บใบแสดงสิทธิชั่วคราวข้างต้นคืน (แต่บางครั้งอาจมีข้อผิดพลาดมิได้ดำเนินการเรียกคืนเอกสารสิทธิดังกล่าว) ดังนั้น เกษตรกรจะต้องนำหลักฐานเอกสาร

ตัวจริงพร้อมสำเนาในการขึ้นทะเบียนทุกครั้ง ทั้งนี้ หากที่ดินติดจำนองเป็นเหตุให้เกษตรกรไม่สามารถนำเอกสารตัวจริงมาแสดง ณ วันขึ้นทะเบียนได้ ให้เกษตรกรนำสัญญาการจำนอง หรือ หนังสือรับรองจากทางธนาคารหรือสถาบันทางการเงิน ยืนยันว่าเอกสารสิทธิ์ในที่ดินของเกษตรกรรายนั้น ๆ ได้เก็บไว้ที่สถาบันการเงินมาแสดงแทนเอกสารสิทธิ์ในที่ดินฉบับจริง

เจ้าหน้าที่ผู้รับขึ้นทะเบียนต้องรู้สภาพการครอบครองที่ดินของเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ โดยการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากแหล่งต่างๆ เช่น สำนักงานที่ดินประจำอำเภอ/ตำบล ว่าพื้นที่ที่เกษตรกรมาขอขึ้นทะเบียน มีการออกโฉนดที่ดินไปแล้วมากน้อยเพียงใด หมู่ใด ตำบลใด มีเอกสารสิทธิ์ชนิดไหน หากเกษตรกรรายใดที่ใช้เอกสารแสดงสิทธิ์ที่แตกต่างจากชนิดเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกรส่วนใหญ่ ให้ตั้งข้อสังเกตเป็นกรณีพิเศษ และดำเนินการตรวจสอบกับสำนักงานที่ดินในพื้นที่รับผิดชอบว่าเกษตรกรได้นำเอกสารสิทธิ์ในที่ดินมาขึ้นทะเบียนเข้าซ้อนกับโฉนดที่ดินในแปลงเดียวกันหรือไม่

กรณีพื้นที่เช่า เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญในการตรวจสอบโดยละเอียดว่ามีการขึ้นทะเบียนเข้าซ้อนกับเจ้าของพื้นที่นั้น ๆ หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสัญญาเช่าที่ดิน แต่ใช้ใบรับรองแนบเป็นหลักฐานการขึ้นทะเบียน ทั้งนี้เกษตรกรผู้เช่าต้องระบุ ชื่อ-สกุล ของผู้ให้เช่า และวิธีการติดต่อเจ้าของที่ดินเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบและควรทราบความมีอยู่จริง และสิทธิ์การเช่าที่ดินดังกล่าวได้ ทั้งนี้เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนต้องสามารถเขียนแผนที่ที่ตั้งแปลง ชื่อเกษตรกรแปลงข้างเคียง หากไม่สามารถระบุที่ตั้งแปลงและเกษตรกรแปลงข้างเคียงได้ให้ตั้งข้อสังเกต และควรสุ่มตรวจสอบแปลงจริงเป็นกรณีพิเศษ

การประชาสัมพันธ์ การทำประชาคมการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ หมายถึง การประชุมกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (มันสำปะหลัง) ปี 2555/56 เพื่อให้ชุมชนยืนยันรับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนของเกษตรกรแต่ละรายว่า ได้เพาะปลูกพืชตามชนิด และจำนวนพื้นที่ที่แท้จริง ต้องประชาสัมพันธ์หลังจากวันปลูกพืชอย่างน้อย 15 วัน และควรประชาสัมพันธ์ก่อนวันเก็บเกี่ยวไม่น้อยกว่า 1 เดือน ควรจัดทำประชาคม กลุ่มย่อยกลุ่มละ 5-10 คน และให้เกษตรกรตรวจสอบข้อมูลของสมาชิกในกลุ่มลงลายมือชื่อรับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนของเกษตรกรกันเองภายในกลุ่ม แล้วจึงให้คณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (มันสำปะหลัง) ปี 2555/56 ระดับตำบลเป็นผู้ดำเนินการทำประชาคมในภาพรวม พร้อมทั้งมีการบันทึกการประชุมประชาคมทุกครั้ง มีขั้นตอน ดังนี้

(1) ปิดประกาศรายชื่อ ผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ที่ได้ตรวจสอบเอกสาร และคุณสมบัติเบื้องต้นที่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชาคม ณ สถานที่ที่เกษตรกรจะสามารถตรวจสอบรายชื่อตนเองได้ เพื่อแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะจัดทำประชาคม พร้อมทั้ง

ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบ โดยทั่วกัน ทั้งนี้ รายชื่อดังกล่าวสามารถเรียกพิมพ์จากระบบสารสนเทศการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ

(2) *ก่อนเริ่มประชุม* ในที่ประชุมประชุม เจ้าหน้าทีผู้ดำเนินการจะต้องชี้แจงทำความเข้าใจให้เกษตรกรทั้งหมดรับทราบความสำคัญของการประชุม การรับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรแต่ละราย หากเกษตรกรรับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียนรายที่แจ้งเท็จถือว่าเกษตรกรในที่ประชุมสมรู้ร่วมคิดร่วมแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จต่อทางราชการ ทำให้ราชการได้รับความเสียหาย มีความผิดตามกฎหมายอาญา

3) *ดำเนินการประชุม* เจ้าหน้าทีผู้ดำเนินการประชุมขานชื่อเกษตรกรแจ้งรายละเอียดจำนวนพื้นที่ จำนวนแปลง และชนิดพันธุ์ข้าว ให้เกษตรกรในที่ประชุมประชุมตรวจสอบสิทธิ เพื่อรับรองข้อมูล ที่เกษตรกรรายนั้นได้แจ้งขึ้นทะเบียน หรือคัดค้าน โดยจัดทำบัญชีรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการทำประชุม ตามมติของที่ประชุมประชุม และให้ปิดประกาศผลการทำประชุม ณ สถานที่ประชุมประชุม เพื่อให้เกษตรกรตรวจสอบข้อมูลผู้ผ่านประชุมโดยละเอียด ทั้งนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอควรแจ้งวิธีการ ช่องทางและกำหนดระยะเวลาการร้องเรียน และคัดค้านเกษตรกรรายที่แจ้งขึ้นทะเบียนไม่ตรงตามความเป็นจริง เช่น ทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์ ฯลฯ ตามที่สำนักงานเกษตรอำเภอกำหนดให้เกษตรกรทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้ ผลการประชุมต้องผ่านการรับรองจากคณะกรรมการตรวจสอบระดับตำบล ตามแบบรับรองผลการประชุม หากเกษตรกรไม่มาประชุมให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ระดับตำบลพิจารณาวิธีการในการตรวจสอบเกษตรกรรายนั้น ๆ เป็นกรณีพิเศษ เช่น ตรวจสอบพื้นที่จริงหรือวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิตในแปลงนั้น

การตรวจสอบพื้นที่จริง การตรวจสอบพื้นที่จริง หมายถึง การตรวจสอบพื้นที่ของเกษตรกรหลังการทำประชุมเพื่อรับรองผลการประชมนั้น ๆ โดยแยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

(1) *กรณีที่ประชุมแล้วไม่มีการคัดค้าน* ให้คณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบล สุ่มเกษตรกรที่จะได้รับการตรวจสอบโดยเปิดเผยในวันที่ทำประชุม จำนวนร้อยละ 10 ของรายชื่อเกษตรกรที่ทำประชมน พร้อมทั้งนัดหมายลงตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับการสุ่ม หากตรวจสอบพื้นที่จริงแล้วพบว่าเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนรายชื่อที่สุ่มไม่เป็นไปตามที่เกษตรกรแจ้งในแบบขึ้นทะเบียน คณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ระดับตำบล จะต้องยกเลิกการประชุมที่ดำเนินการไปแล้ว และทำประชมนใหม่ทั้งหมด โดยนำไปต่อท้ายแผนการประชุมของอำเภอที่วางไว้

(2) *วิธีการตรวจสอบพื้นที่จริง* โดยคณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบล สุ่มตรวจสอบพื้นที่จริง ร้อยละ 10 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมดที่ร่วมประชาคม และให้ความสำคัญในการตรวจสอบพื้นที่เกษตรกรที่เข้าแบบมีสัญญา และไม่มีสัญญา ตลอดจนพื้นที่นอกเหนือเอกสารสิทธิ์

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบประจำตำบลจะต้องใช้เครื่องตรวจจับพิกัด (GPS) ในการตรวจวัดพื้นที่จริงอย่างน้อย 1 ครั้ง / ชนิดพืช (หมู่) จำนวนเกษตรกรที่ต้องสุ่มใช้ GPS ตรวจวัดร้อยละ 10 ของจำนวนเกษตรกรที่ต้องสุ่มตรวจพื้นที่จริง

(3) *กรณีที่ประชาคมแล้วมีการคัดค้าน* ให้คณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบลตรวจสอบรายชื่อเกษตรกรที่ถูกคัดค้านทุกราย สำหรับรายชื่อที่ไม่ถูกคัดค้านให้คณะกรรมการสุ่มตรวจพื้นที่จริง จำนวนร้อยละ 10 ของรายชื่อเกษตรกร ที่ทำประชาคมที่ไม่ถูกคัดค้าน จำนวนแปลงที่จะสุ่มตรวจให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบล

5) *การรับรองการขึ้นทะเบียน* เจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนส่งแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ที่ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการการตรวจสอบทุกขั้นตอนแก่เกษตรอำเภอ หรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียน) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง และลงลายมือชื่อในช่องเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบข้อมูลก่อนบันทึกข้อมูลลงในระบบสารสนเทศ

อย่างไรก็ตามหากคณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบลไม่สามารถดำเนินการประชาคมได้ทันก่อนการเก็บเกี่ยวของเกษตรกรบางราย เนื่องจากแผนการทำประชาคมเลยกำหนดการเก็บเกี่ยว แต่มีข้อบ่งชี้ว่าเกษตรกรรายนั้นๆ มีการปลูกพืชที่ขอขึ้นทะเบียนตามเงื่อนไขระยะเวลาที่กำหนดในการรับขึ้นทะเบียนจริงให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบลว่าเกษตรกรรายนั้นๆ มีคุณสมบัติสามารถผ่านประชาคมโดยอนุโลมหรือไม่

ในกรณีที่เกษตรกรบางรายขึ้นทะเบียนหลังจากที่ได้ดำเนินการประชาคมในพื้นที่ไปแล้วหรือไม่มาแสดงตนในที่ประชุมประชาคม ตามวันเวลาที่คณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบลกำหนด โดยไม่มีเหตุอันควร ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบลพิจารณาว่าเกษตรกรรายนั้นๆ มีเจตนาหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการประชาคมหรือไม่ เพื่อพิจารณาสิทธิการขึ้นทะเบียนและการออกใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 หากพบว่าเกษตรกรมีเจตนาหลีกเลี่ยงการประชาคมและตรวจสอบพื้นที่ให้คณะกรรมการตรวจสอบฯ ระดับตำบลมีอำนาจตัดสิทธิการขึ้นทะเบียนของเกษตรกรรายนั้น

สถานที่

- (1) การประชุม ตามที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงกำหนด
- (2) การตรวจสอบพื้นที่จริง ณ ที่ตั้งแปลงในวันที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้ง

แปลงกำหนด

3.6 ขั้นตอนการออกไปรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

เกษตรกรต้องมาแจ้งความประสงค์ขอรับใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงปลูกด้วยตนเอง

การยกเลิกแปลง

1) กรณีผ่านประชุมแล้ว แต่ยังไม่จ่ายใบรับรอง เมื่อเกษตรกรได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจและผ่านขั้นตอนการตรวจสอบการผ่านประชุมแล้ว หากมีเหตุที่จะทำการยกเลิกแปลงเพื่อขอขึ้นทะเบียนแปลงนั้น ๆ ใหม่ จะต้องเขียนคำร้องขอยกเลิกแปลงพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลในการยกเลิกแปลงดังกล่าว และต้องนัดหมายผู้นำชุมชนและเกษตรกรแปลงข้างเคียงอย่างน้อย 2 คน มายืนยันรับรองข้อมูลในใบขอยกเลิกแปลงเพื่อขอขึ้นทะเบียนใหม่ ทั้งนี้แบบคำร้องขอยกเลิกแปลงเพื่อขึ้นทะเบียนใหม่ให้ถือว่าเป็นใบขึ้นทะเบียน ดังนั้นจะต้องมีองค์ประกอบการรับรองข้อมูลครบถ้วน

ทั้งนี้การยกเลิกแปลงเพื่อขอขึ้นทะเบียนใหม่ในระบบสารสนเทศจะไม่สามารถทำได้ จะต้องดำเนินการแจ้งให้กรมส่งเสริมการเกษตรพิจารณาปลดล็อกเป็นกรณี ๆ ไป

2) กรณีเกษตรกรรับใบรับรองแล้ว ให้ถือว่าเกษตรกรได้ใช้สิทธิการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจเรียบร้อยแล้ว จะขอยกเลิกสิทธิเพื่อขอรับสิทธิในการปลูกครั้งต่อไปไม่ได้ ไม่ว่ากรณีใดโดยไม่มีข้อยกเว้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ต้องชี้แจงทำความเข้าใจเกษตรกรที่มาแจ้งขอรับใบรับรอง

การจัดพิมพ์ใบรับรอง สามารถจัดพิมพ์ใบรับรองได้เพียงครั้งเดียวต่อหนึ่งแปลงปลูก ดังนั้นก่อนจัดพิมพ์ใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งของแปลงปลูก และเกษตรกร (ตรวจสอบรายชื่อผู้ผ่านประชุมที่ปิดประกาศ) จะต้องตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง ก่อนการพิมพ์ใบรับรอง ฯ และควรจัดเตรียมใบรับรองให้พร้อมสำหรับจ่ายให้เกษตรกร 15 วันก่อนวันเก็บเกี่ยว

วิธีการออกไปรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 การลงนามในใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ลงนามในใบรับรอง ฯ ทั้งต้นฉบับ และสำเนา ดังนี้

(1) เกษตรอำเภอ หรือ ผู้รักษาราชการแทนเกษตรอำเภอลงนามในฐานะผู้ออกใบรับรอง ฯ

(2) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ผู้ที่ได้รับมอบหมายลงนามในฐานะผู้รับรองข้อมูล

(3) เกษตรกรลงนาม ในฐานะผู้รับรองผลผลิต

หลักฐานการขอรับใบรับรอง ฯ เกษตรกรต้องนำหลักฐานแสดงตนและสำเนาแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 มาแจ้งความจำนงค์เข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐ และรับใบรับรองด้วยตนเอง โดยเกษตรกรต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อความในใบรับรอง ฯ ในบัญชีรับจ่ายใบรับรอง ฯ เพื่อยืนยันว่าเกษตรกรได้ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและรับใบรับรองเรียบร้อยแล้ว

กรณีแปลงที่ประสบภัยธรรมชาติ เจ้าหน้าที่จะต้องรอบคอบในการจ่ายใบรับรองผลการขึ้นทะเบียน มิให้เกิดความซ้ำซ้อนกับพื้นที่ที่เกษตรกรมาแจ้งขอรับความช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัย (กษ. 02) ดังนี้

(1) จ่ายใบรับรองแล้ว ให้เกษตรกรนำใบรับรองแปลงนั้น ๆ มาแสดงว่ายังมีได้นำไปเข้าร่วมโครงการรับจำนำผลผลิต หากเกษตรกรไม่สามารถนำมาแสดงก่อนการแจ้งประสบภัย ให้ถือว่าแปลงนั้น ๆ ไม่ได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ ในทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น

(2) ยังไม่จ่ายใบรับรอง ให้งดจ่ายใบรับรองในกรณีที่เสียหายเต็มพื้นที่แปลง แต่หากเกษตรกรมีความประสงค์จะรับใบรับรองแปลงนั้น ให้ชัดเจนหรือประทับตรายาง หากเสียหายบางส่วนให้ประทับตรายางระบุพื้นที่ที่เสียหาย พร้อมเจ้าหน้าที่ลงลายมือชื่อกำกับ

การแก้ไขข้อมูลที่คลาดเคลื่อน

(3) กรณีที่เกษตรกรทำใบรับรองหาย ให้เกษตรกรแจ้งความที่สถานีตำรวจ และนำใบแจ้งความมายื่นพร้อมเขียนคำร้องขอสำเนาใบรับรอง ฯ จากสำนักงานเกษตรอำเภอที่ขอขึ้นทะเบียน โดยผู้มีสิทธิลงนามในใบรับรอง ฯ จะต้องรับรองสำเนา ดังกล่าว

(4) การขอเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ขึ้นทะเบียน กรณีเสียชีวิต เจ็บป่วย ต้องโทษติดคุก ไปต่างประเทศ หากเกษตรกรผ่านการประชาคมแล้ว แต่ยังไม่ได้รับใบรับรอง ฯ หรือเกษตรกรได้รับใบรับรอง ฯ แล้ว บุคคลในครอบครัวมีความประสงค์ขอใช้สิทธิต้องเขียนคำร้องขอเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ขึ้นทะเบียน เพื่อขอรับสิทธิ พร้อมแนบเอกสาร ดังนี้

ก. สำเนาใบมรณบัตรของผู้เสียชีวิต หรือใบแสดงว่าต้องโทษ หรือใบแสดงว่าผู้ขึ้นทะเบียนไปต่างประเทศ หรือใบรับรองแพทย์ ฯลฯ ตามแต่กรณี เป็นต้น

ข. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอใช้สิทธิแทน

ค. สำเนาบัตรประชาชนของผู้ขอใช้สิทธิแทน

ง. ใบมอบอำนาจ ทั้งนี้ ให้กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านหรือบุคคลอื่นที่เชื่อถือได้ลงนามเป็นพยานในแบบคำร้องดังกล่าว เพื่อยืนยันว่าบุคคลนั้นเป็นเกษตรกรที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกับผู้เสียชีวิต เจ็บป่วย ต้องโทษติดคุก ไปต่างประเทศ และมาขอใช้สิทธิแทน ทั้งนี้ บุคคลในครอบครัวที่มาขอเปลี่ยนแปลงฐานข้อมูลต้องเป็นสามี หรือ ภรรยา หรือ บุตรที่ถูกต้องตามกฎหมายของผู้เสียชีวิต หากไม่มีบุคคลดังกล่าวภายในครอบครัว ให้บิดา หรือมารดาของผู้เสียชีวิตเป็น ผู้ขอใช้สิทธิแทน ยกเว้น ไม่มีบุคคลที่กล่าวอ้างถึงข้างต้น ให้ญาติ พี่น้องที่ทำกินร่วมกันอยู่ในครัวเรือนเดียวกับผู้เสียชีวิตเพียงบุคคลเดียวเป็นผู้ขอใช้สิทธิแทนและให้สำนักงานเกษตรอำเภอทำการแก้ไขข้อมูลตามแบบคำร้องในระบบสารสนเทศต่อไป

จ. ข้อมูลที่มีใช้สาระสำคัญ เช่น การสะกดชื่อ-สกุล คำนำหน้า เป็นต้น ให้เกษตรกรยื่นแบบคำร้องขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่มีผลกับวงเงิน และให้สำนักงานเกษตรอำเภอที่ขึ้นทะเบียนแก้ไขในระบบสารสนเทศต่อไป

ฉ. ข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญ เขตการใช้น้ำชลประทาน จำนวนเนื้อที่ปลูกเอกสารสิทธิ วันที่เพาะปลูก วันที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยว ให้เกษตรกรยื่นแบบคำร้องขอแก้ไขข้อมูลที่มีผลกับวงเงิน และให้คณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ระดับตำบลเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบตามความเหมาะสมแล้วจึงให้สำนักงานเกษตรอำเภอที่ขึ้นทะเบียนแก้ไขในระบบสารสนเทศต่อไป

สถานที่ออกใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงปลูกหรือสถานที่ทางสำนักงานเกษตรอำเภอกำหนด

3.7 มาตรการลงโทษ

หากคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบล พบว่าข้อมูลในแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 มีข้อมูลไม่ตรงตามความเป็นจริง ให้คณะกรรมการตรวจสอบ ฯ ระดับตำบล แจ้งเกษตรกรให้มาชี้แจงเหตุผลในการแจ้งข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจสอบระดับตำบล หากพบว่าเกษตรกรมีเจตนาให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ ให้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิ ดังนี้

- 1) ขั้นตอนการรับแจ้ง หากพบว่ามีกรแจ้งเท็จโดยเจตนา ไม่รับขึ้นทะเบียน
- 2) ขั้นตอนประชาคม ตัดสิทธิเกษตรกรที่พบข้อมูลเป็นเท็จในการสุ่มตรวจสอบพื้นที่จริง และเรียกเกษตรกรที่รับรองข้อมูลเป็นเท็จมากว่าดักเตือนให้ทราบผลทางกฎหมายในการรับรองข้อมูลอันเป็นเท็จ และระงับการออกใบรับรองทั้งกลุ่มที่ประชาคมไว้ก่อน เพื่อทำประชาคมใหม่

3) **ขั้นตอนหลังการออกใบรับรอง** ยกเลิกการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนและเกษตรกรผู้รับรอง 1 รอบปีการเพาะปลูก และดำเนินคดีตามกฎหมายตามชั้นความผิด

4) **ขั้นตอนการรับเงินแล้ว** ยกเลิกการเข้าร่วมโครงการ ตัดสิทธิ์การเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียน 3 รอบปีการผลิต เกษตรกรผู้รับรองข้อมูล 1 รอบปีการผลิต พร้อมทั้งดำเนินคดีตามกฎหมายแก่เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนและผู้รับรองข้อมูลตามชั้นความผิด

3.8 การดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจของอำเภอบางละมุง

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ มีการดำเนินงานการขึ้นทะเบียนที่ถูกต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด สำนักงานเกษตรอำเภอบางละมุงจึงได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56 ระดับตำบลในทุกตำบล พร้อมกับจัดทำแผนปฏิบัติงานในการรับขึ้นทะเบียนการทำประชาคม และการออกใบรับรองผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ นำไปปิดประกาศว่าการอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบ้านผู้นำชุมชน เพื่อให้เกษตรกรรับทราบแผนการดำเนินงาน ชนิดเอกสารที่ใช้ในการขึ้นทะเบียน ขั้นตอนการขึ้นทะเบียน การประชาคมอย่างทั่วถึงก่อนการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์

ตารางที่ 2.2 แผนการประชาสัมพันธ์โครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

ว/ด/ป	ช่วงเวลา	ประเด็น	สถานที่ ดำเนินการ	สื่อที่ใช้
5 มิ.ย.55	09.00 -12.00	- ชี้แจงโครงการฯ และทำหนังสือเวียนเพื่อประชาสัมพันธ์พร้อมแผนการดำเนินงานให้แก่ผู้นำชุมชน ในการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านประจำเดือน	ศาลาประชาคม อ.บางละมุง	- เอกสารการ ประชุม - หนังสือเวียน - หอกระจายข่าว
8 มิ.ย.55	09.00 -12.00	- จัดประชุมชี้แจงโครงการฯและทำหนังสือเวียนเพื่อประชาสัมพันธ์พร้อมแผนการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	ศาลาประชาคม อ.บางละมุง	- เอกสารการ ประชุม - หนังสือเวียน
19 มิ.ย.55	09.00 –10.00	- জনท.ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล นำส่งหนังสือเวียนพร้อมแผนการประชาสัมพันธ์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	อปท. ทุกตำบล	- หนังสือเวียน

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ว/ด/ป	ช่วงเวลา	ประเด็น	สถานที่ ดำเนินการ	สื่อที่ใช้
20 – 22 มิ.ย. 55	09.00 – 16.00	- จัดประชุมชี้แจงโครงการฯ แก่เกษตรกร	ทุกตำบล	- สื่อบุคคล
25 มิ.ย.55	09.00 -12.00	- ส่งหนังสือพร้อมแผนประชาสัมพันธ์แก่ สื่อมวลชนท้องถิ่น ทั้งวิทยุชุมชนและ เคเบิลทีวี โดยให้ออกอากาศใน 2 ช่วงเวลา คือ 05.00 และ 19.00 เป็นระยะรวม 7 วัน	สถาน ประกอบการ เอกชน	- วิทยุกระจายเสียง - เคเบิลทีวี
26 – 28 มิ.ย. 55	09.00 – 16.00	- จัดประชุมชี้แจงโครงการฯ แก่เกษตรกร	ทุกตำบล	- สื่อบุคคล

ตารางที่ 2.3 แผนการรับขึ้นทะเบียนโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	เป้าหมาย เกษตรกร (คน)
3 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.เขาไม้แก้ว	35
	13.00 - 17.00	บ้าน กำนัน หมู่ที่ 2 ต.เขาไม้แก้ว	30
4 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 3 ต.เขาไม้แก้ว	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 4 ต.เขาไม้แก้ว	25
5 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.เขาไม้แก้ว	40
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.ตะเคียนเตี้ย	15
6 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ตะเคียนเตี้ย	30
	13.00 - 17.00	ศาลาประชาคม ทต.หนองปลาไหล	25
11 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 8 ต.หนองปรือ	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 14 ต.หนองปรือ	60
12 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 7 ต.บางละมุง	10
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.โป่ง	20

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	เป้าหมาย เกษตรกร (คน)
12 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 2 ต.โป่ง	15
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ห้วยใหญ่	20
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.โป่ง	
13 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ห้วยใหญ่	20
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 7 ต.โป่ง	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 6 ต.ห้วยใหญ่	25
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 8 ต.โป่ง	25
	13.00 - 17.00	บ้าน กำนัน หมู่ที่ 10 ต.ห้วยใหญ่	30
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 9 ต.โป่ง	15
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 11 ต.ห้วยใหญ่	20
14 ก.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 10 ต.โป่ง	30
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 13 ต.ห้วยใหญ่	30

ตารางที่ 2.4 แผนการประชาสัมพันธ์และตรวจสอบโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	เป้าหมาย เกษตรกร (คน)
7 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.เขาไม้แก้ว	35
	13.00 - 17.00	บ้าน กำนัน หมู่ที่ 2 ต.เขาไม้แก้ว	30
8 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 3 ต.เขาไม้แก้ว	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 4 ต.เขาไม้แก้ว	25
9 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.เขาไม้แก้ว	40
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.ตะเคียนเตี้ย	15
10 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ตะเคียนเตี้ย	30
	13.00 - 17.00	ศาลาประชาคม ทต.หนองปลาไหล	25

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	เป้าหมาย เกษตรกร (คน)
14 ส.ค. 57	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 8 ต.หนองปรือ	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 14 ต.หนองปรือ	60
15 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 7 ต.บางละมุง	10
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.โป่ง	20
16 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 2 ต.โป่ง	15
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ห้วยใหญ่	20
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.โป่ง	
17 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ห้วยใหญ่	20
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 7 ต.โป่ง	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 6 ต.ห้วยใหญ่	25
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 8 ต.โป่ง	25
	13.00 - 17.00	บ้าน กำนัน หมู่ที่ 10 ต.ห้วยใหญ่	30
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 9 ต.โป่ง	15
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 11 ต.ห้วยใหญ่	20
18 ส.ค. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 10 ต.โป่ง	30
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 13 ต.ห้วยใหญ่	30

ตารางที่ 2.5 แผนการออกไปรับรองฯ โครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ปี 2555/56

ว/ด/ป	เวลา	สถานที่	เป้าหมาย เกษตรกร (คน)
11 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.เขาไม้แก้ว	35
	13.00 - 17.00	บ้าน กำนัน หมู่ที่ 2 ต.เขาไม้แก้ว	30
12 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 3 ต.เขาไม้แก้ว	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 4 ต.เขาไม้แก้ว	25
13 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.เขาไม้แก้ว	40
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.ตะเคียนเตี้ย	15
14 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ตะเคียนเตี้ย	30
	13.00 - 17.00	ศาลาประชาคม ทต.หนองปลาไหล	25
18 ก.ย. 57	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 8 ต.หนองปรือ	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 14 ต.หนองปรือ	60
19 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 7 ต.บางละมุง	10
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 1 ต.โป่ง	20
20 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 2 ต.โป่ง	15
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ห้วยใหญ่	20
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.โป่ง	
21 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 5 ต.ห้วยใหญ่	20
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 7 ต.โป่ง	25
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 6 ต.ห้วยใหญ่	25
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 8 ต.โป่ง	25
	13.00 - 17.00	บ้าน กำนัน หมู่ที่ 10 ต.ห้วยใหญ่	30
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 9 ต.โป่ง	15
	13.00 - 17.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 11 ต.ห้วยใหญ่	20
22 ก.ย. 55	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 10 ต.โป่ง	30
	09.00 - 12.00	บ้าน ผญบ. หมู่ที่ 13 ต.ห้วยใหญ่	30

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในประเด็น ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ในด้าน ๆ ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านการเตรียมการก่อนการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ด้านการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ด้านการตรวจสอบและการประชุม และด้านการออกไปรับรองผลการขึ้นทะเบียน

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

4.1 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2556: 14) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้โดยสามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสภาพที่ดีได้ ดังนั้นความสำคัญของการส่งเสริมการส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญหลายด้าน คือ

1. การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก
2. การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกรโดยเฉพาะการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินการผลิต
3. การพัฒนาสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัว ตลอดจนชุมชนและประเทศไทย
4. การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร
5. พัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตพัฒนาประเทศ
6. การพัฒนาประเทศ โดยอย่างยิ่งเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรกรมหากได้รับการพัฒนาที่ดี มีสถานะเศรษฐกิจสังคมที่ดี มีความมั่นคงส่งผลให้ประเทศมั่นคงด้วย

ดังนั้น การพัฒนาเกษตรจึงเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นของการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ และหากจะต้องพัฒนาอย่างจริงจังจำเป็นต้องมุ่งพัฒนานั้นเกษตรอุตสาหกรรม (Agroindustry) เพิ่มรายได้อย่างแท้จริงแต่การพัฒนาการเกษตรย่อมอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อพัฒนาผลผลิตสูงสุดทั้งปริมาณและคุณภาพโดยจำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้

ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าดังกล่าวแล้วจำเป็นต้องมีการนำไปถ่ายทอดและส่งเสริมแก่เกษตรกรในการนำไปปฏิบัติซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

4.2 วิธีการส่งเสริมของการส่งเสริมการเกษตร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2556: 8-13) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยพิจารณาตามหลักการสื่อสารและลักษณะของชุมชนได้ ดังนี้

4.2.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์

- 1) แบบรายบุคคลหรือแบบบุคคลต่อบุคคล
- 2) โดยกลุ่มบุคคล
- 3) แบบมวลชน

4.2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงวัตถุประสงค์หรือตัวสารเป็นเกณฑ์

- 1) โดยการเลือกส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว
- 2) โดยการเลือกเรื่องส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง
- 3) โดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน

4.2.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงเจ้าหน้าที่หรือผู้ส่งสารเป็นเกณฑ์

- 1) การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความรู้แบบกว้าง
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน

4.2.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงตามช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม

การเกษตร

- 1) โดยใช้สื่อคำพูด
- 2) โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์
- 3) โดยใช้สื่อภาพและเสียง
- 4) โดยใช้สื่อกิจกรรม

วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงชุมชนเป็นเกณฑ์

- 1) ในชุมชนชนบท
- 2) ในชุมชนเมือง

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2556: 4 - 38) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลหรือผู้รับสารเป็นเกณฑ์นั้นสามารถแบ่งแยกออกตามจำแนก 3 แบบ คือ

1. วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคลจะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่นเรียนรู้ได้และอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหาตลอดจนรับรู้ปัญหาของเกษตรกรกลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธีและเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

1) การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา ซึ่งจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ และสามารถสร้างความคุ้นเคย ความมั่นใจและความพอใจแก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดีการส่งเสริมโดยวิธีการนี้พบว่ามีประสิทธิภาพมาก

2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office Calls)

3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls) ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ได้มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากยิ่งขึ้นทั้งโดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถใช้ข้อได้เปรียบดำเนินการได้ เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดี

4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal Letter) การเขียนจดหมายติดต่อกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมจัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยิ่งวิธีหนึ่งผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบบางครั้ง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสารติดตามผลการส่งเสริมถึงความร่วมมือหรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Contact) ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการพบปะแบบนี้มีมาก เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอเพราะหากเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ไขปัญหาให้ข้อเสนอแนะแล้ว เกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเขามากขึ้น เช่น พบในสถานที่ไม่เป็นทางการ ตลาด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนา เหล่านี้ทำให้คนมารวมกันเป็นจำนวนมาก ที่ได้ก็ตามที่ผู้คนมารวมกันก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาต่าง ๆ ในการทำมาหากินและชีวิตทั่ว ๆ

2. วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method) การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริมจากชั้นสนใจ (interest) ไปสู่การทดลอง

ทำดู (trial) และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้วสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับ (adoption) เลยก็ได้ วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้มีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดีหากเป้าหมายและดำเนินการอย่างมีระบบแล้วก็จะให้ผลได้อย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่มสมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออกด้วยการกระตุ้นและแนะนำแนวทางอย่างเหมาะสม พลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่ม โดยสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่ยอมรับนั้นการส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพและนิยมใช้มาก ดังนี้

1) การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) เป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่สำคัญและยังใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือ ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกันปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่มยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกันมีความรู้สึกร่วมกันและมีการปฏิบัติร่วมกัน (group thinking, group feeling and group action) การประชุมกลุ่มประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากเมื่อเทียบกับการส่งเสริมโดยวิธีอื่นร่วม หากต้องการให้การประชุมบรรลุผลและเป็นที่ยอมรับกันทั่วแล้วเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรกระตุ้นหรือจูงใจให้ชาวบ้านเจ้าเป็นตัวยึดตัวจัดการประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพียงเป็นผู้ชี้แนะให้การสนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้นประชุมที่การได้ผลดีนั้นจะต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคนเกิดกระแสแห่งความคิดและใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหาและความต้องการของเขา และเกษตรกรจะมีส่วนร่วมมากด้วย

2) การฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมาก และเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ การฝึกอบรมโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้

(1) การฝึกอบรมเป็นกระบวนการ (process) ซึ่งหมายถึงเป็นระบบของกิจกรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันที่และกัน

(2) การฝึกอบรมช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม ความรู้ (Knowledge) มีความเข้าใจ (understanding) ทศนคติ (attitudes) ที่ดี และมีความชำนาญหรือทักษะ (skill)

(3) การฝึกอบรมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ คือผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีโอกาสได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ซึ่งจะมีผลให้ผู้นั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามมา พฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

3) การสาธิต (Demonstration) เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน วัตถุประสงค์ของการสาธิตเพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนมีหลักวิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะ (skill) ของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือ สาธิตวิธี (Method Demonstration) กับการสาธิตผล (Result Demonstration)

4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip of Study Tour) จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วมในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้ว อันจะมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้ ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็นได้รับฟังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3. การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้ว และก็มีอยู่บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์สไลด์และฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ

1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (Printed Matter) สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริมสามารถเผยแพร่ได้ใน 3 ลักษณะ คือ

(1) เอกสารสรุปผลการวิจัยค้นคว้าทดลอง เผยแพร่กระทำได้ในลักษณะการเขียนแบบวิชาการ หรือกึ่งวิชาการก็ได้วารสารทางวิชาการต่าง ๆ

(2) เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้เป็นคู่มือในการส่งเสริม ผู้เชี่ยวชาญในการส่งเสริมจะนำรายงานสรุปผลการวิจัยค้นคว้าทดลองหรือข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ มาเขียนในรูปแบบที่อ่านเข้าใจง่าย (simplify) และมีลักษณะเป็นวิชาการง่ายมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ

(3) เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต เช่น เอกสารคำแนะนำการปลูกและผลิตสำหรับเกษตรกร โดยเขียนให้อ่านง่ายเหมาะสมกับระดับการศึกษาของเกษตรกร และสอดแทรกรูปภาพ แผนภูมิ การ์ตูนสีสันช่วยเสริมให้เป็นเอกสารที่น่าอ่านศึกษายิ่งขึ้น

2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (Posters) เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็งที่มีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่าย ๆ สั้นกะทัดรัด สามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันทีและชวนปฏิบัติ

3) หนังสือพิมพ์ (Newspapers) สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกเป็นประจำสม่ำเสมอและนิยมออกเป็นรายวัน หากเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนหรือห่างกว่านั้นเรียกนิตยสาร (magazine) ประชาชนนิยมอ่านหนังสือพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย แม้อ่านไม่ออกก็ให้ผู้อื่นอ่านให้ฟังหรือฟังคนอื่นคุย หรือวิจารณ์ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ตามร้านกาแฟ หรือที่ชุมนุมในหมู่บ้านก็มีมาก

4) วิทยุ (Radio) นับเป็นสื่อมวลชนที่ให้ข่าวได้เร็วที่สุดและสามารถส่งข่าวแพร่กระจายไปได้ไกลและกว้างขวาง สามารถจะเข้าถึงบุคคลทุกระดับ และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมิใช่น้อย ในฐานะเป็นแหล่งข่าวเที่ยงตรงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถใช้ประโยชน์จากวิทยุในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ สู่ประชาชนได้

5) โทรทัศน์ (Television) โทรทัศน์ได้เปรียบวิทยุตรงที่ผู้ชมรายการได้ฟังเสียงและได้เห็นภาพไปพร้อมกัน ฉะนั้นในการส่งเสริมถึงสามารถจัดแสดงสาธิตและใช้สื่ออุปกรณ์ เช่น แผนภาพ (Diagram) แผนภูมิ (Chart) กราฟ (Graph) รูปภาพ (Picture) ฯลฯ เข้าช่วยได้เป็นอย่างดี

6) ภาพยนตร์ (Motion Pictures) นับเป็นสื่อที่ใช้ได้ดีในการส่งเสริม

7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition of Exposition) นิทรรศการ (Exhibits) คือการใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่งานเพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก การจัดหรือตั้งของแสดงนั้นสามารถอยู่ได้นาน และประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับองค์ประกอบแวดล้อม โดยสามารถสรุปรูปแบบการส่งเสริมได้ 3 วิธี ๆ ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล และการส่งเสริมแบบมวลชน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในประเด็น แหล่งรับรู้ของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลที่เกิดจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม รวมถึงระดับของการรับรู้ข้อมูล

5. สภาพทั่วไปของอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

สำนักงานเกษตรอำเภอบางละมุง (2556: 2 - 4) ได้รายงานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ไว้ดังนี้

5.1 ที่ตั้ง

อำเภอบางละมุงตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดชลบุรี ระยะทางห่างจากจังหวัดชลบุรีประมาณ 48 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพฯ 142 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมประมาณ 727 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวไทย

อำเภอบางละมุงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 72 หมู่บ้านมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 331,177 คน แบ่งเป็นชาย 155,396 คน และหญิง 175,781 คน

5.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มและเนินลาดสลับกันและมีลักษณะเป็นภูเขา สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ลำธารต้นเนินเนื่องจากการชะล้างของดิน พื้นที่ราบลุ่มใช้ในการทำนา ส่วนที่ราบสูงใช้ปลูกพืชไร่ พืชสวน เช่น มันสำปะหลัง มะพร้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน กระจายอยู่ทั่วไป

5.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปของอำเภอบางละมุง ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดผ่านตามฤดูกาล 2 ประเภท คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งทำให้เกิดฤดูกาล 3 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน นอกจากการได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมดังกล่าวแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากพายุโซนร้อนจากอ่าวเบงกอล ซึ่งเป็นลมจรทำให้เกิดฝนตกค่อนข้างมากในบริเวณที่พายุนี้พัดผ่าน โดยฤดูฝนเริ่มต้นตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมไปจนถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านและนำเอาความชุ่มชื้นและฝนตกมา ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมไปจนถึงกุมภาพันธ์ ในช่วงนี้มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดพาเอามวลอากาศเย็นและแห้งแล้งเข้ามา ทำให้อุณหภูมิลดต่ำลงในช่วงเดือนธันวาคม และมกราคม ส่วนในช่วงเปลี่ยนลมมรสุมตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงฤดูร้อน

ซึ่งมีอากาศร้อนอบอ้าวและมีอุณหภูมิสูงขึ้น โดยเฉพาะในเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี 27.86 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 31.73 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 24.79 องศาเซลเซียส

5.4 สภาพทางสังคม

อำเภอบางละมุง มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชนชาติไทย มีชาวจีน อินเดีย และชนชาติอื่น ๆ เป็นส่วนน้อย แต่โดยที่ชนกลุ่มน้อยที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอบางละมุงมานานแล้ว จึงถูกกลืนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ในด้านการย้ายถิ่นฐานหรือการอพยพจากภาคอื่น จะมีการหลั่งไหลเข้ามาทุกระยะ เนื่องจากสภาพท้องที่เอื้ออำนวยต่อการใช้แรงงาน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากมีรายได้สูงกว่าทั้งในเขตเมืองพัทยา และนอกเขตเมืองพัทยา ทำให้เกิดประชากรแฝงเข้ามาพักอาศัยในลักษณะแฝงเข้ามาพักอาศัยในลักษณะท่องเที่ยวหรือชั่วคราวโดยไม่แจ้งย้ายชื่อทางทะเบียนราษฎร สำหรับแรงงานในพื้นที่เป็นการรับจ้างใช้แรงงานภาคเกษตรกรรม เพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งเป็นเกษตรกรรายย่อยที่ทำการเกษตรของตนเองอยู่แล้ว และเมื่อเสร็จงานของตนก็จะรับจ้างเกษตรกรรายข้างเคียงในพื้นที่ และอีกพวกหนึ่งใช้แรงงานไปประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ซึ่งในขณะนี้ถึงร้อยละ 60 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาคเกษตรกรรมขาดแคลนแรงงาน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดน้อยลง เกิดการทอดทิ้งและเปลี่ยนอาชีพ ขอมเสียดสละพื้นที่โดยขายที่ดินให้แก่ธุรกิจอื่น ๆ ไป

การศึกษา อำเภอบางละมุง มีสถานศึกษาระดับต่าง ๆ จำนวนหลายแห่ง จำแนกตามสังกัด ดังนี้

- 1) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน 35 แห่ง
- 2) สำนักงานบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 24 แห่ง
- 3) สังกัดเมืองพัทยา 11 แห่ง (ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา)
- 4) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในมัสยิด 1 แห่ง
- 5) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 4 แห่ง

ประเพณีและวัฒนธรรม ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอบางละมุงเป็นพุทธศาสนา จะมีศาสนาอื่นบ้างเป็นกลุ่มย่อย แต่ก็ปรับสภาพและถูกกลืนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมยุคใหม่ กล่าวคือ ขอมรับในความก้าวหน้าของสภาพสังคม มีการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ตั้งแต่การแต่งตัว การพูด และสำเนียงการพูดสามารถสื่อความหมายเข้าใจกันได้ อีกทั้งสิ่งล่อใจหรือสิ่งอำนวยความสะดวกก็มีส่วนที่ทำให้ค่านิยมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของประชากรเปลี่ยนแปลง แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็มีประเพณีเหมือนกับคนไทยภาคกลางทั่ว ๆ ไป เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันลอยกระทง ประเพณีกินเจ แร่เพณีวันไหล กลืนประเพณีกองข้าว จุลกลืน ผ้าป่า เป็นต้น

ด้านสาธารณสุข อำเภอบางละมุงมีหน่วยงานสาธารณสุขทั้งสังกัดส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตั้งอยู่หลายหน่วยงานด้วยกัน ดังนี้

- 1) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
- 2) โรงพยาบาลบางละมุง
- 3) โรงพยาบาลวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
- 4) กองสาธารณสุขเมืองพัทยา
- 5) หน่วยมาลาเรียที่ 2 อำเภอบางละมุง
- 6) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 14 แห่ง

5.5 สภาพทางเศรษฐกิจ

อำเภอบางละมุง เป็นเมืองท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเมืองชายทะเล มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกคือเมืองพัทยา แต่ยังมีลักษณะของชนบทในเขตรอบนอก จึงยังคงมีราษฎรประกอบอาชีพทางการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ นอกเหนือจากที่อาศัยอยู่ในเมืองและเป็นลูกจ้างของภาคอุตสาหกรรม และส่วนหนึ่งประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จึงมีความหลากหลายของชุมชน มีประชากรหลายเชื้อชาติทั้งคนไทย และชาวต่างชาติ คนส่วนหนึ่งมีชื่อในทะเบียนบ้าน แต่มีบางส่วนเป็นประชากรแฝง เพียงเข้ามาอยู่และประกอบอาชีพเท่านั้น

สภาพพื้นที่ของอำเภอบางละมุงเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่เนื่องจากสภาพดินเป็นดินปนทราย โดยพืชที่นิยมปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง สับปะรด ข้าวนาปี มะพร้าว ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ดังแสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.6 แสดงสถิติข้อมูลการเกษตรของอำเภอบางละมุง

ข้อมูลการเกษตร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	เกษตรกร (ราย)
ข้าวนาปี	3,810	311
มันสำปะหลัง	48,463	1,801
สับปะรด	12,423	396
มะพร้าว	12,548	1,320
ยางพารา	3,761	76
ปาล์มน้ำมัน	1,649	44

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบางละมุง (2556: 4)

กล่าวโดยสรุป สภาพทั่วไปของเกษตรกรในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ประชากรมีทั้งสิ้น 331,177 คน ประกอบด้วยเพศชาย 155,396 คน เพศหญิง 175,781 คน มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 48,463 ไร่ มีเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังจำนวน 1,801 ครัวเรือน โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่าง ๆ มากำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกองค์กร ประสบการณ์ในการผลิตมันสำปะหลัง ขนาดพื้นที่ผลิตมันสำปะหลัง ลักษณะการถือครอง จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลผลิตที่ได้รับ รายได้จากการขายผลผลิต ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง แหล่งเงินทุน

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

6.1.1 เพศ

ประธาน พูลเวช (2550: 50) ได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรังในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และไพโรจน์ โพพฤกษาวงศ์ (2533: 57) ที่พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับทวีป ยอดเสรี (2538: 26) ที่พบว่าเพศชายเข้าร่วมโครงการมาก เนื่องจากในสังคมชนบทของไทยนั้นเพศชายมักได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำครอบครัวและมักถูกยกย่องให้เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สุภาวดี พรหมมา (2554: 60) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอมือ จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยให้เหตุผลว่าเพราะเพศหญิงเป็นเพศที่ละเอียด รอบคอบ ประหยัด อดทน และยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และเป็นช่วงอายุของวัยทำงานที่มีความขยันและเป็นกำลังสำคัญในการประกอบอาชีพของครัวเรือน ยอมรับเทคโนโลยีและนโยบายต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง

6.1.2 อายุ

ทวีป ยอดเสรี (2538: 12) ได้ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ที่มีต่อโครงการเชื่อมโยงสินค้าเพื่อการผลิตและบริการข้าวของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรกำแพงเพชร จำกัด พบว่าอายุนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเรามีความแตกต่างกัน คนที่มีอายุต่างกันจะมีความรอบรู้ ความรับผิดชอบ ประสบการณ์ ความสนใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความจำเป็นคุณภาพและวุฒิภาวะทางด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไปบุคคลที่มีอายุต่างกันจะมีความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์ประกอบของงาน อายุของบุคคลมีทั้งส่วนสัมพันธ์และไม่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับ นกคต ต้นตยานุสรณ์ (2550: 59) ได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน แสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยจะไม่ค่อยประกอบอาชีพทางการเกษตร เนื่องจากได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและจะประกอบอาชีพตามสาขาที่จบมา

6.1.3 สมาชิกในครัวเรือน

คณิง กลับกลาย (2551: 42) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริของเกษตรกรตำบลเขาหินซ้อนและตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.56 คน ซึ่งเหมือนกับ สุชาติ ภิญโญ (2538: 21) สุภาวดี พรหมมา (2554: 60) และ ประสาน พูลเวช (2550: 32) ที่กล่าวว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 4-7 คน โดยมีแค่บุตรหรือธิดา 1-2 คนเท่านั้น และนกคต ต้นตยานุสรณ์ (2550: 61) กล่าวว่า การที่ค่าเฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือนน้อย เนื่องจากเกษตรกรได้รับการณรงค์เรื่องของการวางแผนครอบครัว เพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากร ทำให้นาครอบครัวของเกษตรกรไม่ใหญ่เหมือนในอดีตที่ผ่านมา แต่ก็ยังมีบางครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ อาจเนื่องจากยังคงยึดค่านิยมแบบเดิม

6.1.4 ระดับการศึกษา

ประสาน พูลเวช (2550: 32) ได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการจำนำข้าวเปลือกนาปรังในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ปี 2548 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วราวุฒิ วันริโก (2555: 53) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาของไทยภาคบังคับ และหากย้อนไป 40 ปี ระบบการศึกษาและการเข้าถึงสถานศึกษาของประชาชนยังไม่เปิดกว้างเมื่อเทียบกับปัจจุบัน และจากการศึกษาของสุภาวดี พรหมมา (2554: 40) ที่พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันราคาข้าวนาปรังในจังหวัดอ่างทองส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา

กฤษฎา ช้องพูน (2551: 81) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโคมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วน

ร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าถ้าเกษตรกรมีระดับการศึกษาที่สูง ความพึงพอใจในกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำชลประทานก็จะสูงขึ้นด้วย

6.1.5 การเป็นสมาชิกองค์กร

พิชญ์สินี จิระวัฒน์ (2550: 49) ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ประสบอุทกภัยต่อการได้รับการช่วยเหลือด้านพืช ปี 2549 จังหวัดปทุมธานี พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กร โดยเฉพาะการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เช่นเดียวกับ สุภาวดี พรหมมา (2554: 41) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มลูกค้านาคการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากมีความเข้าใจในระบบและขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการและมีช่องทางในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากกลุ่ม และยังสามารถกระตุ้นให้เกษตรกร เพื่อนบ้านรับรู้ข้อมูลเพิ่มเติมได้อีกทางหนึ่ง

6.1.6 ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพการเกษตร

อุบล ชุมทอง (2548: 62) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว พบว่าเกษตรกรมีประสิทธิภาพการปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 9.94 ปี สอดคล้องกับ สุภาวดี พรหมมา (2554: 40) ที่กล่าวว่า เกษตรกรจะมีประสิทธิภาพในการปลูกข้าว 1-10 ปี เช่นเดียวกับ เศรษฐ์ สวยงาม (2550: 92) กล่าวว่าประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของเกษตรกรเฉลี่ย 7.23 เนื่องจากการปลูกพืชโดยเฉพาะการทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการแปลงผลิตเมล็ดข้าวโพดลูกผสมมีความยุ่งยากซับซ้อน อีกทั้งต้องการแรงงานที่มีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคต่าง ๆ สอดคล้องกับ บุญยลักษณ์ กำเลิศทอง (2555: 108) ที่ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในตำบลหนองกุ่ม อำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประสิทธิภาพในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.01

6.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

6.2.1 ขนาดพื้นที่ในการทำการเกษตร

ทวีป ยอดเสรี (2538: 32) ได้ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ที่มีต่อโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการข้าวของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรกำแพงเพชร จำกัด จากการศึกษพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 41.57 ไร่ โดยพบว่าส่วนใหญ่จะมีพื้นที่อยู่ระหว่าง 21- 40 ไร่ ประพิศ วรรณสังข์ (2551: 95) ที่ศึกษาการผลิตและตลาดมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอสว่างสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 48.42 ไร่ และประสาน พูลเวช (2550: 32) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตร

อยู่ในช่วง 21 -40 ไร่ นอกจากนี้สุภาวดี พรหมมา (2554: 60) ได้ศึกษาไว้ว่า พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดอ่างทองมีค่าเฉลี่ยที่ 34.89 ไร่

6.2.2 ลักษณะการถือครองที่ดิน

คณิง กลัปลากาย (2551: 75) ศึกษาความพึงพอใจการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริของเกษตรกรตำบลเขาหินซ้อนและตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ทำการเกษตรมีพื้นที่ของตนเอง เช่นเดียวกับ ไพโรจน์ โพพฤททวงษ์ (2533: 33) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีสภาพการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และปัจจัยดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของเกษตรกรแต่อย่างใด และนภดล ตันตยานุสรณ์ (2550: 63) กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เนื่องจาก ที่ดินส่วนใหญ่จะได้รับการสืบทอดมรดกจากบรรพบุรุษ ซึ่งแตกต่างจากสุภาวดี พรหมมา (2554: 45) ศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า สามในสี่ส่วนของเกษตรกรมีสภาพการถือครองที่ดินโดยการเช่า เช่นเดียวกับพิชญ์สินี จิระวัฒน์ (2550: 53) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีสภาพการถือครองที่ดินโดยการเช่าบุคคลอื่นทำกิน เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของตนเอง

6.2.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

สุภาวดี พรหมมา (2554: 60) ศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ส่วนมากแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ย 2.42 คน ซึ่งเกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนช่วยกันทำมาหากินทั้งสามีและภรรยา หรือบุตรอาจช่วยกันทำการเกษตรเพียง 1 คน จึงทำให้ต้องจ้างแรงงานทำการเกษตร ซึ่งพบว่า แรงงานที่รับจ้างทำการเกษตรเฉลี่ย 1.87 คน ทำให้เกษตรกรมีเวลารับรู้ข่าวสารการเกษตรและพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้การจ้างแรงงานยังลดภาระการปลูกข้าวได้ในระดับหนึ่งแต่อาจจะทำให้ต้นทุนการผลิตในการจ่ายแรงงานสูงขึ้นตามไปด้วย เช่นเดียวกับ เชษฐ สวงาม (2550: 92) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมแบบมีสัญญาณผูกพันในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นแรงงานของสามีภรรยาและเพื่อนบ้าน ที่ได้อาศัยซึ่งกันและกัน หรือเรียกว่าช่วยแรงงาน หรือเรียกว่า การลงแขก และจะมีบางส่วนที่มีการจัดการจ้างแรงงานท้องถิ่นเข้ามาช่วย และสอดคล้องกับ บุญลักษณ์ กำเลิศทอง (2555: 102) ที่ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในตำบลหนองกุ่ม อำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.30 คน

6.2.4 ผลผลิตจากการทำการเกษตร

ศักดา จิรไพโรจน์ (2546: 78) ได้ศึกษาการประเมินผลความพึงพอใจหลังการฝึกของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการจัดการการผลิตข้าวตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรในพระราชดำรินในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งได้ผลผลิตต่อไร่ระหว่าง 800 -1000 กิโลกรัม และสุภาวดี พรหมมา (2554: 60) กล่าวว่า ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ 758.67 กิโลกรัมต่อไร่ จากการวิเคราะห์แล้วอยู่ในระดับปานกลาง และมากกว่าผลผลิตเฉลี่ยในภาคกลางและทั้งประเทศ

6.2.5 รายได้จากภาคการเกษตร

กฤษฎา ข้องพูน (2551: 80) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโคมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า รายได้จากครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของเกษตรกรในการบริการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าถ้าเกษตรกรมีรายได้ต่อครัวเรือนมากความพึงพอใจในกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำชลประทานก็มีมากขึ้นด้วย นกคณ ดันตยานุสรณ์ (2550: 64) กล่าวว่า รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรประมาณ 37,765.30 บาทต่อปี แต่รายได้ของเกษตรกรมีความหลากหลายแตกต่างกัน เนื่องจากการเกษตรมีพื้นที่ในการทำเกษตรไม่เท่ากัน และสภาพพื้นที่ในการทำเกษตรมีความสมบูรณ์ไม่เท่ากัน และเกษตรกรบางรายมีพื้นที่ในการทำเกษตรอยู่ห่างจากแหล่งน้ำในการทำเกษตร

6.2.6 ต้นทุนการผลิต

สุภาวดี พรหมมา (2554: 46) ศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการผลิตข้าวต่อไร่เมื่อวิเคราะห์แล้วได้กำไรประมาณ 53.14 ของรายได้ ซึ่งควรนำไปลงทุนทำการเกษตรครั้งต่อไป และยังเกี่ยวข้องกับการนำไปใช้หนี้ให้แก่แหล่งเงินกู้ และ เชษฐ สวงาม (2550: 93) กล่าวว่า ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดลูกผสมเฉลี่ยไร่ละ 3,642.41 บาท ซึ่งจะใช้ต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูงเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตสูง ผลกำไรที่ได้จะคุ้มค่ากับการลงทุน และมีการจัดการที่ดี

6.2.7 แหล่งเงินทุน

สุภาวดี พรหมมา (2554: 46) ศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรนำมาใช้ในการประกอบอาชีพประมาณร้อยละ 42.1 มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เช่นเดียวกับ เชษฐ สวงาม (2550: 94) ที่กล่าวว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้เงินทุนจากการ

กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตร (ธ.ก.ส.) อาจเนื่องจากเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และเป็นแหล่งเงินกู้ที่สามารถกู้ได้ง่ายที่สุด

6.3 ปัจจัยอื่นๆ

6.3.1 แหล่งข้อมูลและการรับรู้ข้อมูล

สุภาวดี พรหมมา (2554: 48) ศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง ซึ่งข้อมูลที่ได้รับส่วนใหญ่จะมาจากสื่อบุคคล โดยเกษตรกรจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก เนื่องจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ต้องออกพื้นที่และมีโอกาสได้พบปะ ประชุมชี้แจงโครงการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการเกษตร เช่นเดียวกับ ประสาน พูลเวช (2550: 32) ที่ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการจำนำข้าวเปลือกนาปรังในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ปี 2548 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.2 ทราบข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และผู้นำท้องถิ่น เช่นเดียวกับ ชลัยกรณ์ วิมลรัตน์ (2554: 81) ที่ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการแช่ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังด้วยสารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดเพลี้ยแป้งของเกษตรกรในจังหวัดชลบุรี พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการแช่ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังด้วยสารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดเพลี้ยแป้งเชิงปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05